Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУСИҚӢ

Китоби дарсӣ барои донишомӯзони синфҳои 3-юми мактабҳои таълими миёнаи умумӣ

3

Вазорати таълими халқи Республикаи Ӯзбекистон ба нашр тавсия намудааст

Нашри нав

ТОШКАНД
2022

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

УУК 78(075.3)
КБК 85.31я72
Н 81

Муаллифон:
Надим Норхӯҷаев, Аҳмад Ҳайдаров, Гулнора Ғаниева

Муқарризон:
Б.Ҷӯраев – омӯзгори кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бухоро.
Г. Мансурова – мудири шуъбаи дирижёри хори мактаби ихтисосонидашудаи ҷумҳуриявии ба номи Р. Глиэр
Л. Қуттибоев – директори мактаби миёнаи рақами 3-юми ноҳияи Паркенти вилояти Тошканд

Аломатҳои шартӣ:

Гӯш мекунем

Дар дафтари машқатон иҷро кунед

Месароем

Эҷоди мусиқӣ

Саводи мусиқӣ

Супориш барои мустаҳкамкунӣ

Аз ҳисоби маблағи Бунёди мақсадноки китоби республика чоп шудааст.
Макети аслӣ ва консепсияи дизайнӣ аз ҷониби Маркази таълими республика кор карда шудааст.

ISBN 978-9943-7814-2-9

© Маркази таълими Республика, 2022

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУНДАРИЧА

БОБИ I. ПАУЗАҲО ДАР МУСИҚӢ 5
Сарсухан 5

Қоидаҳои сурудхонӣ 6
Истиқлолияти худро тараннум мекунем 7
Суруди давлатии Республикаи Ӯзбекистон *Шеъри А.Орипов, мусиқии М.Бурҳонов* 8

Маълумот дар бораи пауза. Паузаи пурра 11
Марш *Мусиқии Н. Норхӯҷаев* 11
Salom maktab *Шеъри Э.Раҳимов, мусиқии Ҷ.Наҷмиддинов* 12

Паузаи нимпурра 13
Чек ва Чил *Суруди халқи англис* 14
Мактаби мо *Шеъри Н.Ниёзӣ, мусиқии А.Тошматов* 15

Паузаҳои чорякӣ ва ҳаштякӣ 17
Soat qo‘shig‘i *Шеъри Р.Толиб, мусиқии Н. Норхӯҷаев* 18
Бедона *Шеъри халқӣ, оҳанги Ю. Шукуров, Т.Раҷабов ба нота даровардааст* 19

Андозаҳои 3/4 ва 4/4 20
Salom quyosh *Шеъри Рауф Толиб, мусиқии Н.Норхӯҷаев* 22
Мулки меҳрубон *Шеъри У.Раҷаб, мусиқии А.Ҳайдаров* 24

II БОБ. САЁҲАТ БА ОЛАМИ МУСИҚӢ 25
Воситаҳои ифодаи мусиқӣ 25
Andante *Порча аз қисми 2-ми симфонияи "Сюрприз"* 25
Svetofor *Шеъри Сафо Очил, мусиқии С.Нурметов* 26

Ритм (усул) 28
Марш *Мусиқии Д.Омонуллоева* 29
Diyor madhi *Шеъри Х. Раҳмат, мусиқии Н. Норхӯҷаев* 30

Мусиқӣ ва ҳаракат. Рақс 32
Рақси мурғобиҳо *Рақси халқии фаронсавӣ* 33
Лолазор *Шеъри Гулназар, мусиқии М.Мухторов* 34
Сози торӣ. Чанг 36

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Oymomo *Дар асоси оҳангҳои мақоми Наво, Маҳмудҷон Тоҷибоев офаридааст* ... 37
Quvnoq bolalar qo‘shig‘i *Шеъри Хуршед Карим, мусиқии Ғафур Қодиров* ... 38
Бо нота месароем ... 39
Супоришҳо барои мустаҳкамкунӣ ... 40

БОБИ III. НАМУДҲОИ АНСАМБЛ ... 42
Ансамбл ... 42
Katta bug‘u *Суруди халқии фаронсавӣ, мураттиб Н. Селиверстова* ... 44
Yosh askarlar qo‘shig‘i *Шеъри Сафар Барноев, мусиқии Сайфӣ Ҷалил* ... 45

Ансамбли навозандагон ... 47
Усмония *Оҳанги халқи ӯзбек* ... 48
Духтарча нозанин буд *Шеъри М. Абдулмаҷид, мусиқии А.Тошматов* ... 49

Ансамбли ҳофизон ... 50
Varragim *Шеъри П.Мӯмин, мусиқии Н.Норхӯҷаев* ... 52
Аллаё алла *Шеъри У.Раҷаб, мусиқии А.Ҳайдаров* ... 53

Ансамбли хор ва рақси бачагонаи “Булбулча” ба номи Шермат Ёрматов ... 54
Bugun yana besh oldim *Шеъри П.Мӯмин, мусиқии Ш.Ёрматов* ... 55

Театр-студияи мусиқии бачагонаи «Томоша» ... 57
Buvijon *Шеъри Кавсар Турдиева, мусиқии Нодира Қурбонова* ... 58
Bolari *Шеъри П.Мӯмин, мусиқии А.Мансуров* ... 60

БОБИ IV. МАФҲУМИ КОМПОЗИТОР ... 62
Композитор Мутал Бурҳонов ... 62
Do‘ppi tikdim *Шеъри Туроб Тӯла, мусиқии М. Бурҳонов* ... 63
Shaftoliga savolim *Шеъри П. Мӯмин, мусиқии Н.Норхӯҷаев* ... 65

Композитор Сангалӣ Ҳамидов ... 66
Модарҷонам *Шеъри У.Раҷаб, мусиқии С.Ҳамидов* ... 67
Лала лулу *Шеъри Нарзуллои Абдулло, мусиқии С.Ҳамидов* ... 68

Композитор Абдураҳмон Тошматов ... 69
Мусича *Шеъри А.Озод, мусиқии А. Тошматов* ... 70
Мушаки айёр *Шеъри М.Бахтӣ, мусиқии А. Тошматов* ... 71

Композитор Аҳмад Ҳайдаров ... 74
Хоҳаракам *Шеъри У.Раҷаб, мусиқии А.Ҳайдаров* ... 75
Гунҷишкак *Шеър ва мусиқии А.Ҳайдаров* ... 76
Супоришҳо барои мустаҳкамкунӣ ... 77

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БОБИ I. ПАУЗАҲО ДАР МУСИҚӢ

САРСУХАН

Донишомӯзони азиз! Китоби “Мусиқӣ”-е, ки дар даст доред, шуморо ба олами оҳанг мебарад, эхсосотро ҷило бахшида, табъатонро мечархонад, инчунин, дӯст доштани зебоиро ба шумо меомӯзад.

Шумо дар синфи 3-юм малакаҳои бодиққат гӯш кардани оҳангҳои мусиқӣ ва бо оҳанги зебо иҷро кардани сурудҳоро ёд мегиред, бо эҷодиёти оҳангсоз ва бастакорон шинос мешавед, маҳорати мусиқиатонро боз ҳам ғанӣ мегардонед. Сурудҳое, ки шумо тамоми сол месароидед, дар рӯҳи садоқат ба Модар-Ватан тарбия менамояд, мавзӯъи бачаги хушбахтро тараннум мекунад. Аз ин сабаб мазмуни суруд ва таронаҳоро чуқур дарк намоед, барои бо тарзи ифоданок ва хушоҳанг иҷро кардану пухта аз бар намудани он муваффақ гардед.

Муаллифон

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ҚОИДАҲОИ СУРУДХОНӢ

1. Ҳангоми сурудхонӣ қомататонро рост ва озод нигоҳ доред.

2. Ҳангоми сурудхонӣ бо як маром нафас гиред, китфҳоятонро набардоред. Нафаси худро захира кунед ва онро то охири ҷумла нигоҳ доред.

3. Ҳиссаҳои овозҳои садонокдоштаи сурудро дарозтар, ҳиссаҳои овозҳои ҳамсадоро тезтар ва бурро талаффуз намоед.

4. Сабук ва форам баровардани овоз ва ифоданок сароидани сурудҳоро ёд гиред.

5. Ба фаҳмида сароиданӣ ҳар як суруд одат кунед.

6. Ҳангоми дар хор сурудхонӣ кардан ба овози дигарон гӯш диҳед ва барои аз овози дигарон фарқ накардани овозатон эътибор диҳед.

7. Ҳангоми сароидани суруд ба ҳаракатҳои дастони муаллим бодиққат нигоҳ кунед ва барои аниқ иҷро кардани тамоми ишораҳо одат намоед.

8. Фаромӯш накунед, ки овозатон сарвати хушбахтии шумост. Онро ҳамеша эҳтиёт кунед. Дар хотир доред, ки сухани хуб ва суруди хубе, ки бо овози солим ва ҷарангдор гуфта мешавад, лаззатбахш аст.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарси 1.

ИСТИҚЛОЛИЯТИ ХУДРО ТАРАННУМ МЕКУНЕМ

Бачагони азиз! Дар синфҳои поёнӣ сурудани сурудҳои «Қадим Турон», «Ватанжоним, ватаним», «Азиз, бӯстон Ӯзбекистон»-ро ёд гирифтед, ки истиқлолият ва ободии Ватанамонро тараннум мекунанд. Суруди давлатии Республикаи Ӯзбекистон низ сурудест, ки сарзамини офтобии мо, табиати дилрабои он, мардуми меҳрубон ва ҷавонони шуҷоъро васф мекунад. Бо ёрии муаллиматон ифоданок сурудани онро ёд гиред.

Машқ месароем

Ҳангоми сурудхонӣ калимаҳоро равшан ва равон талаффуз кардан муҳим аст.

Калимаю оҳанг бояд ба ҳам муҷассам бошанд, то ба шунаванда расад.

Бо ёрии машқи зерин барои беҳтар кардани талаффуз ҳаракат мекунем.

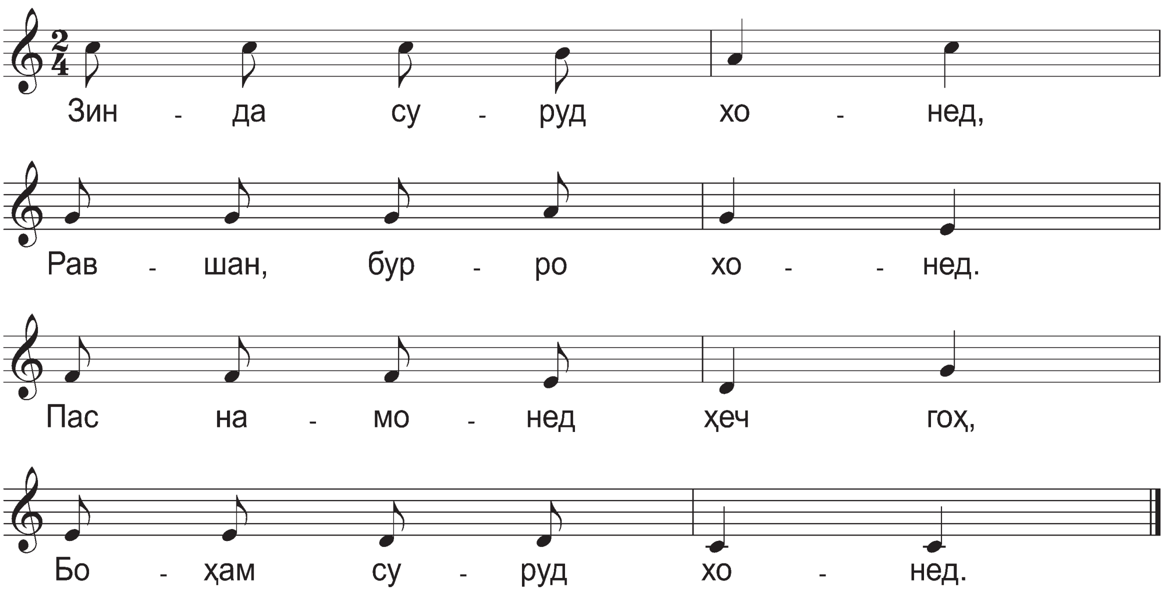

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

СУРУДИ ДАВЛАТИИ РЕСПУБЛИКАИ ЎЗБЕКИСТОН

Шеъри А.Орипов

Мусиқии М.Бурҳонов

Тантанавор
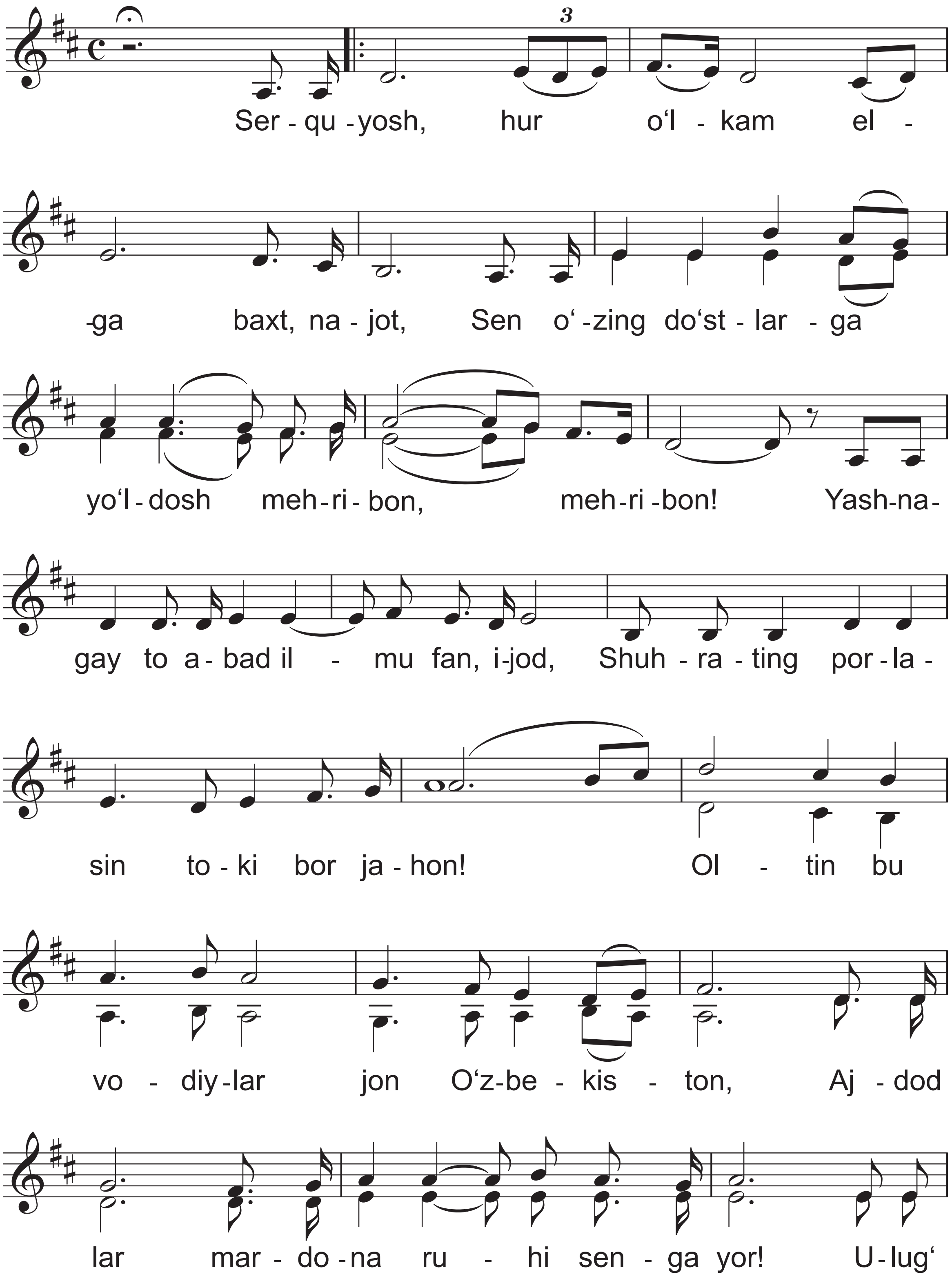
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE
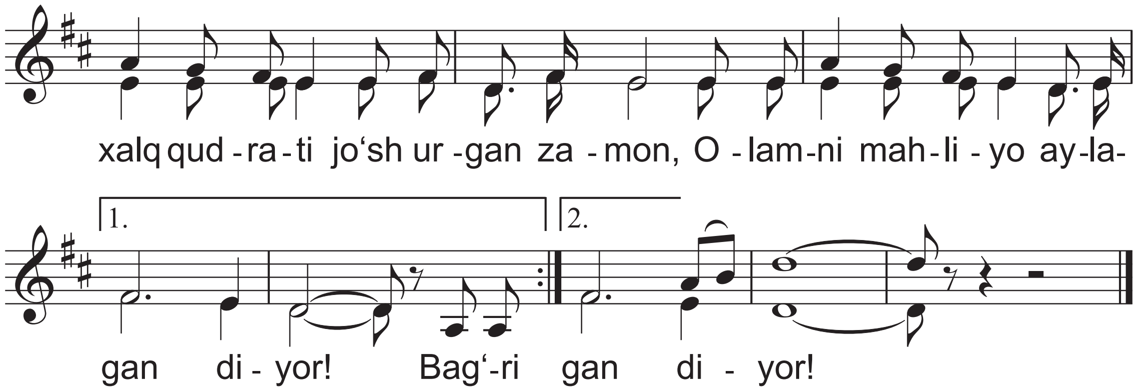
Serquyosh, hur o‘lkam, elga baxt, najot,
Sen o‘zing do‘stlarga yo‘ldosh, mehribon.
Yashnagay to abad ilmu fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Нақарот:
Oltin bu vodiylar – jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag‘ri keng o‘zbekning o‘chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo‘r qanot!
Istiqlol mash’ali, tinchlik posboni,
Haqsevar, ona yurt, mangu bo‘l obod!

Нақарот:
Oltin bu vodiylar — jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ТАКРОР МЕКУНЕМ

Тавре ки шумо дар синфи гузашта шинос шудед, оҳанг ба тактҳо тақсим мешавад. Такт аз ҳиссаҳои пурқувват ва беқувват иборат аст. Хати амудӣ дар пеши ҳиссаи пурқувват хати такт номида мешавад.

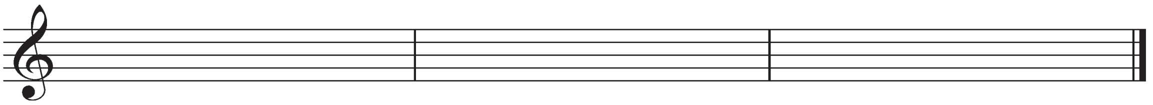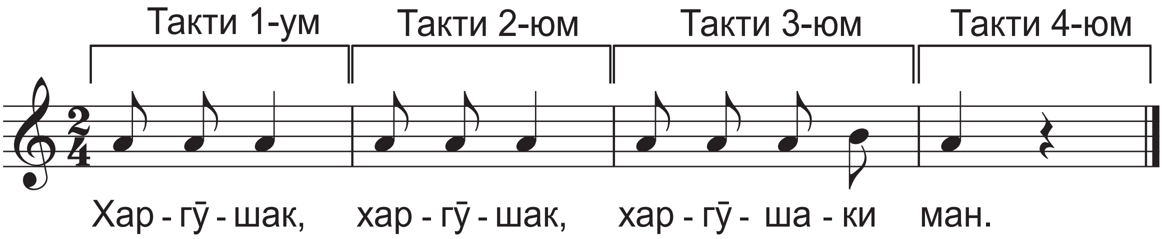

Тактҳо метавонанд аз ду, се ё чор чорякӣ нотаҳои дарозии гуногун иборат бошанд. Рақамҳое, ки андозаи мусиқӣ нишон медиҳанд, пас аз калид навишта мешаванд.

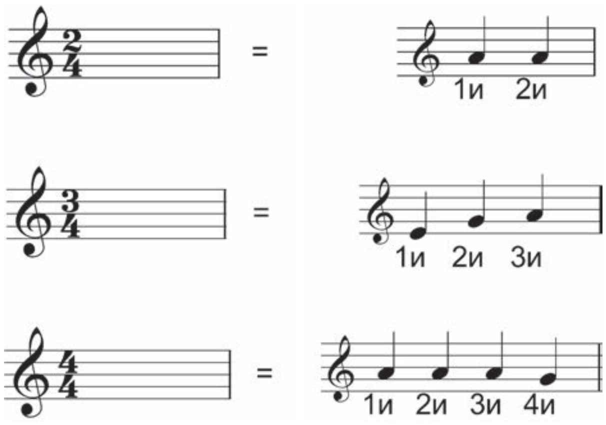

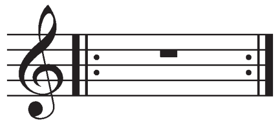

Ду нуқтаи назди хати такти духата такроран иҷро намудани тамоми асар ёки қисми асарро мефаҳмонад. Инро “Реприза” – аломати бозгашт низ меномем. Он дар аввал ва охири қисми такроршавандаи мусиқӣ гузошта мешавад.

Машқро дар дафтари нотаи худ иҷро кунед.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 2-3.

МАЪЛУМОТ ДАР БОРАИ ПАУЗА. ПАУЗАИ ПУРРА

Ҳангоми зарурати таваққуф кардани садоҳо дар ягон суруд ё оҳанг пауза (қатӣ гардидани овоз, хомӯшӣ) истифода мешавад.

Паузаҳо ба мисоли нотаҳо дарознокиро моликанд.

Паузаи пурра ба нотаи пурра баробар буда, ин тавр навишта мешавад:

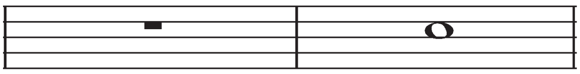

як, ду, се, чор як, ду, се, чор

Супориш:
Паузаҳои пурраро ба дафтари нота дуруст нависед.

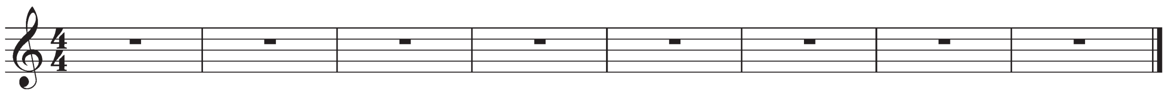

МАРШ

Мусиқии Н. Норхӯҷаев

Шӯх
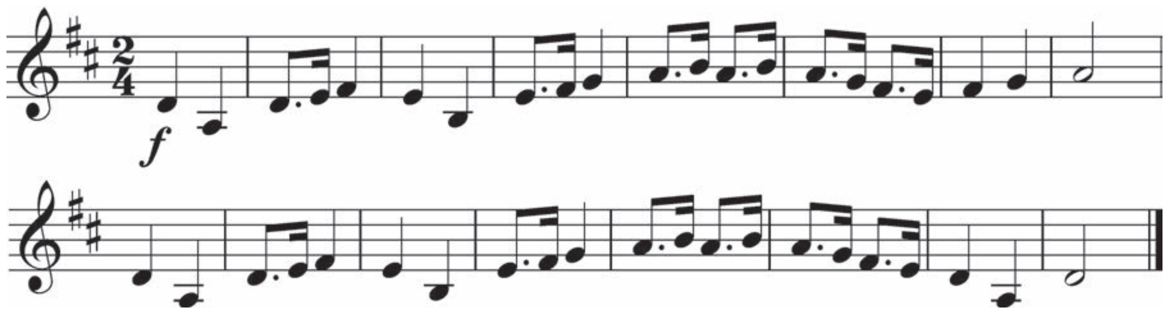
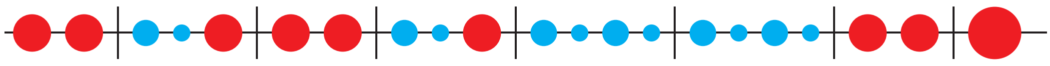

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

SALOM MAKTAB

Шеъри Э.Раҳимов

Мусиқии Ч.Начмиддинов
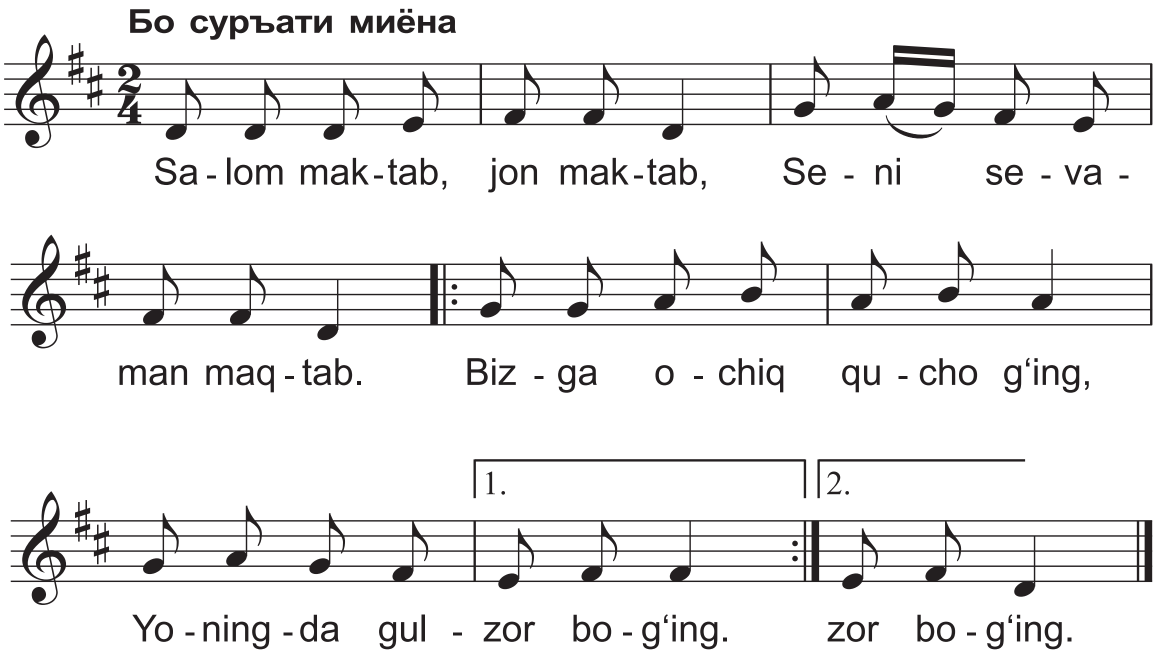
Salom maktab, jon maktab,
Seni sevaman maqtab.
Bizga ochiq quchog'ing,
Yonimda gulzor – bog'ing.

Mana qo'limda kitob,
O'qish kitob ham hisob.
Sharillatib o'qiyman,
Bilag'on bo'lay deyman.

Qalam, ruchkam bor, mana,
Yozaman dona dona.
Xatim bo'lsin chiroyli,
Kulib tursin naqd oydak.

Salom maktab, jon maktab,
Qo'shiq aytaman maqtab.
Men ham belcha ushlayman,
Gul bog'ingda ishlayman.

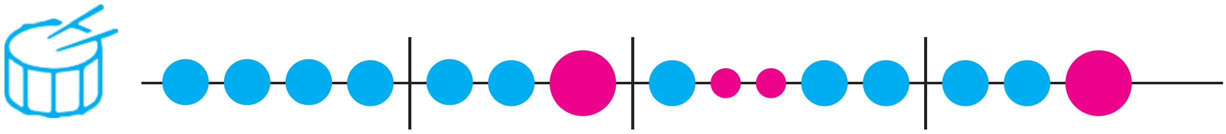

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 4-5.

ПАУЗАИ НИМПУРРА

Паузаи нимпурра ба нотаи нимпурра баробар аст. Паузаи нимпурра ин тавр навишта мешавад:

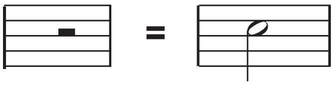

Дар асоси риоя ба паузаҳои нимпурра матни зеринро месароем.
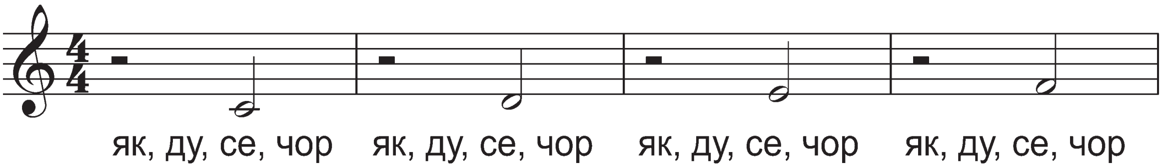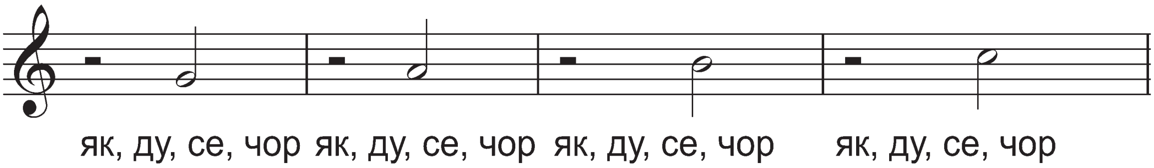
Паузаи нимпуррароро дар дафтар дуруст нависед.

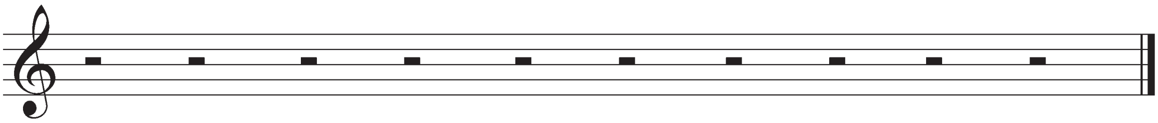

Биёед, машқҳои зеринро якҷоя месароем. Дар он ҷое, ки танаффус мавҷуд аст, таваққуф карда, кафкӯбӣ мекунем.

Бо суръати миёна

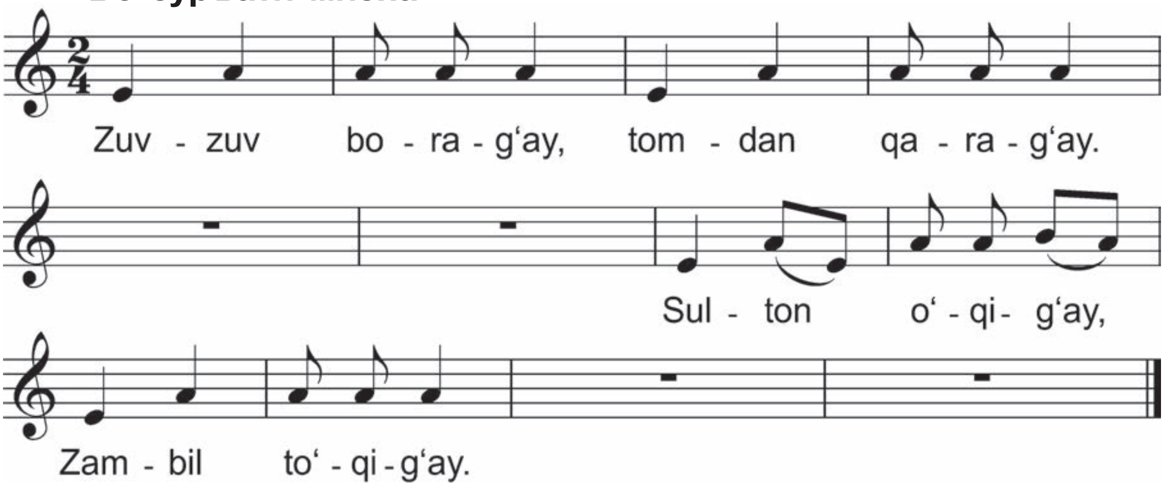

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЧЕК ВА ЧИЛ

Суруди халқи англис

Муътадил
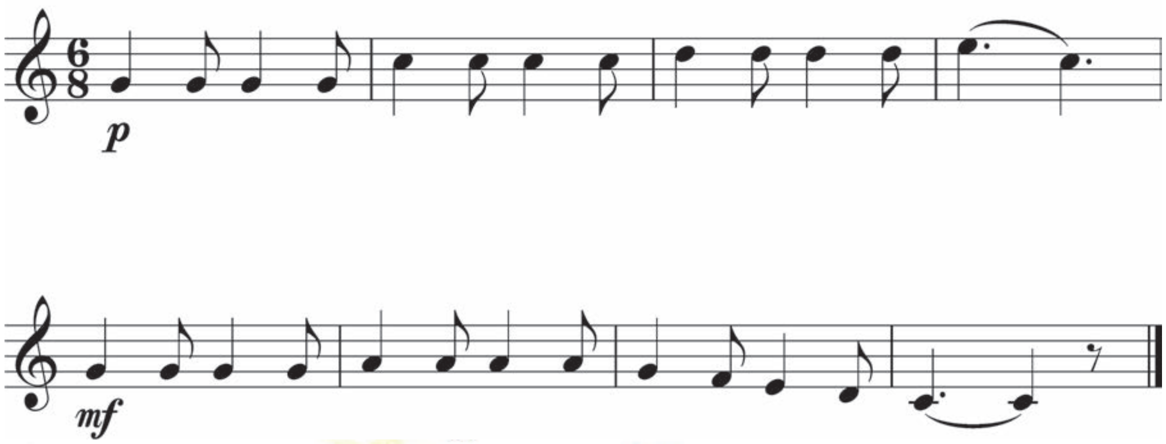
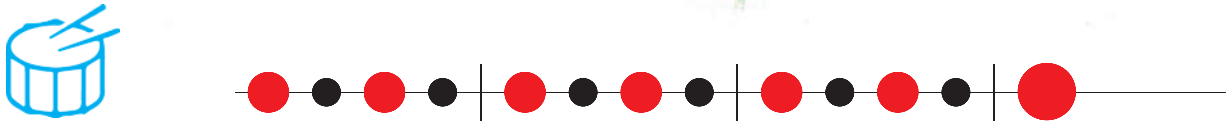

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МАКТАБИ МО

Шеъри Н.Ниёзӣ

Мусиқии А.Тошматов
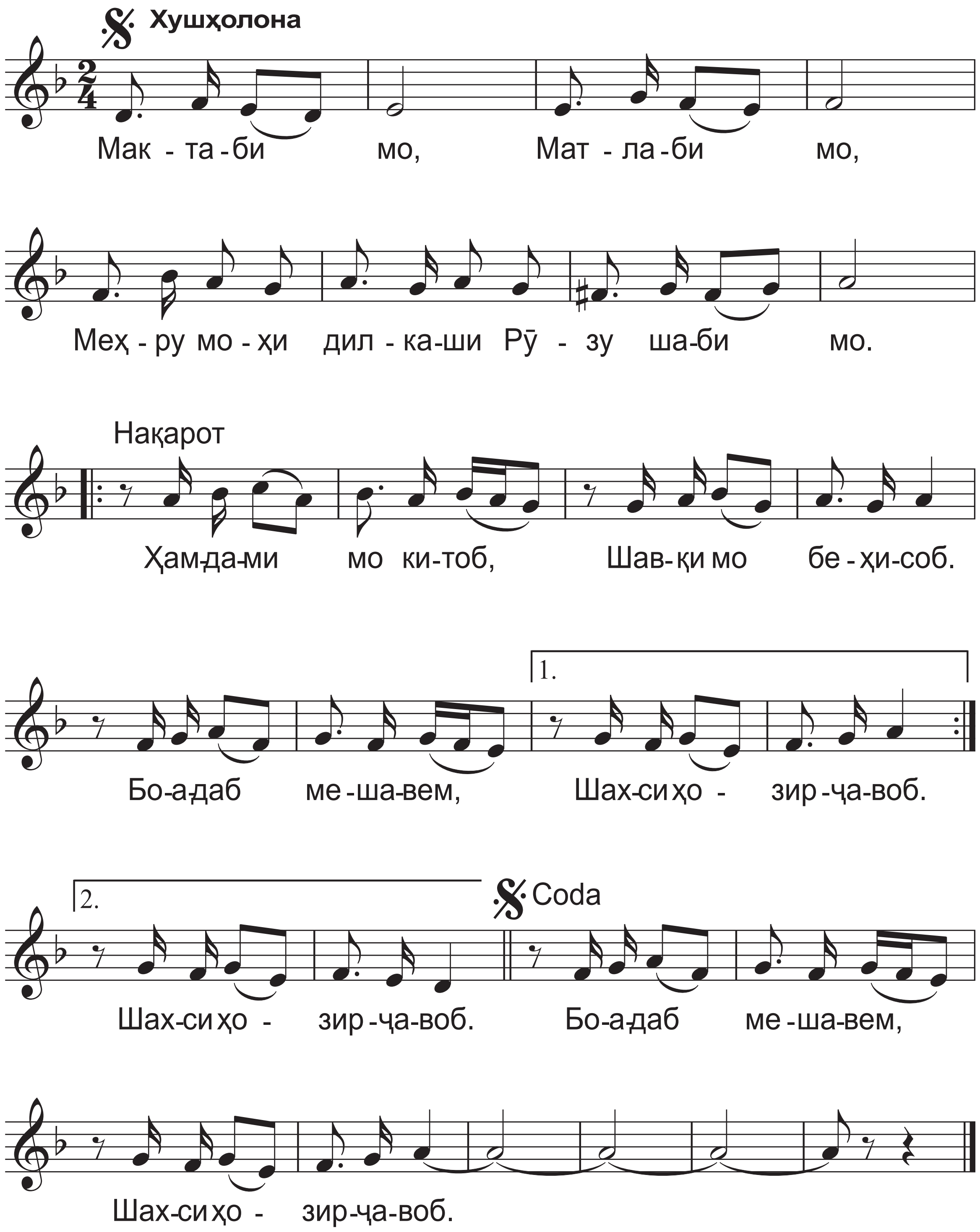
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Мактаби мо,
Матлаби мо,
Меҳру моҳи дилкаши
Рӯзу шаби мо.

Нақарот:
Ҳамдами мо китоб,
Шавқи мо беҳисоб.
Боадаб мешавем,
Шахси ҳозирҷавоб.

Ин чаманро,
Ин Ватанро,
Мекунем обод
Мулки хештанро.
Нақарот.

Хубу аъло,
Хондан аз мо,
Мо бигардем, эй падарҳо,
Фахри дунё.
Нақарот.

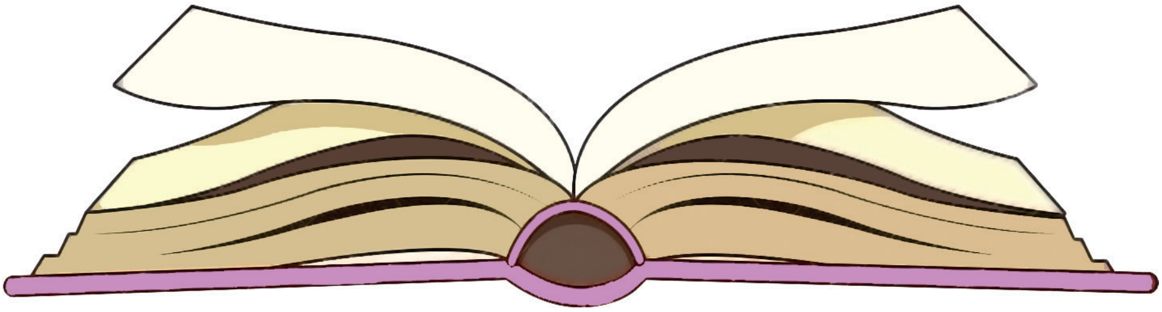

Андозаи суруди омӯхтаатонро муайян кунед.
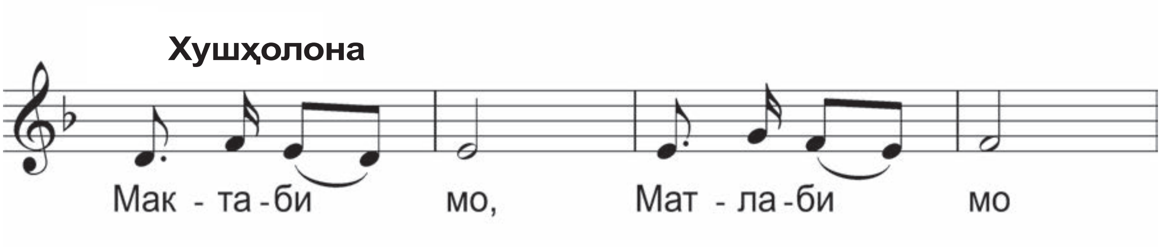
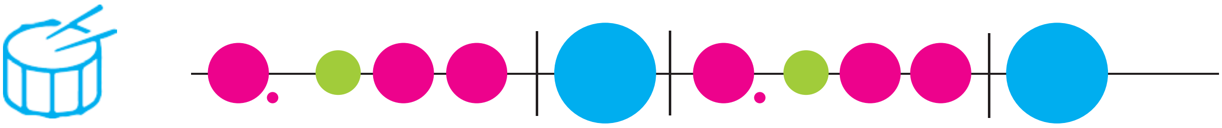

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 6-7.

ПАУЗАҲОИ ЧОРЯКӢ ВА ҲАШТЯКӢ

Паузаи чорякӣ ҳам мисли нотаи чорякӣ ба дарозӣ ва андозаи худ соҳиб аст.

Паузаи чорякӣ ҳангоми ба нотаи чорякӣ баробар будан чунин навишта мешавад:

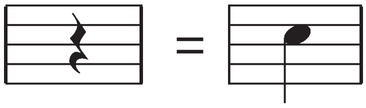

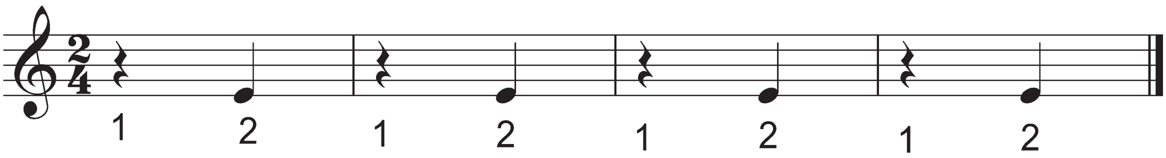

?! Дар дафтари машқатон иҷро кунед.

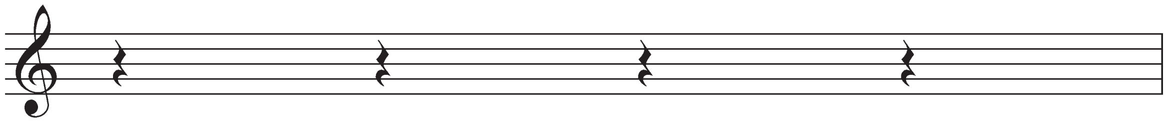

Шумо медонед, ки паузаҳо дар асарҳои мусиқӣ гуногун аст. Оҳанги зеринро гӯш кунед ва ба дар аввали такт омадани паузаи чорякӣ диққат диҳед.

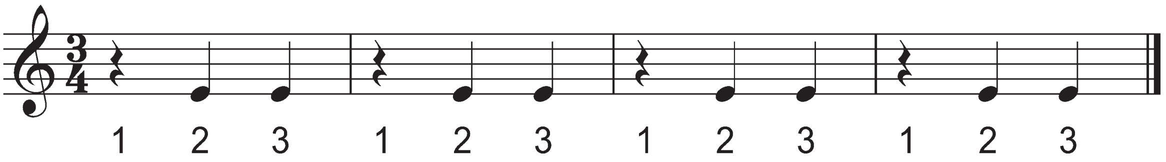

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Паузаи ҳаштякӣ ба нотаи ҳаштякӣ баробар аст. Паузаи ҳаштякӣ ин тавр навишта мешавад.

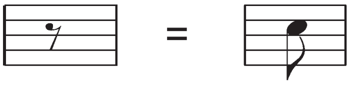

Дар дафтари машқатон иҷро кунед.

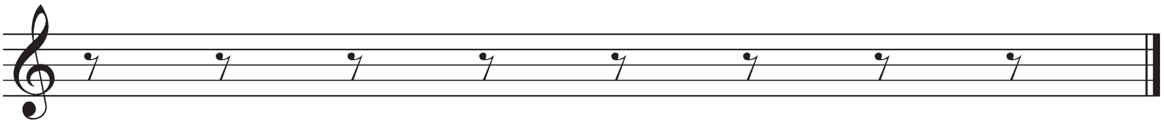

Машқи зеринро ба паузаҳои ҳаштякӣ амал карда месароем.
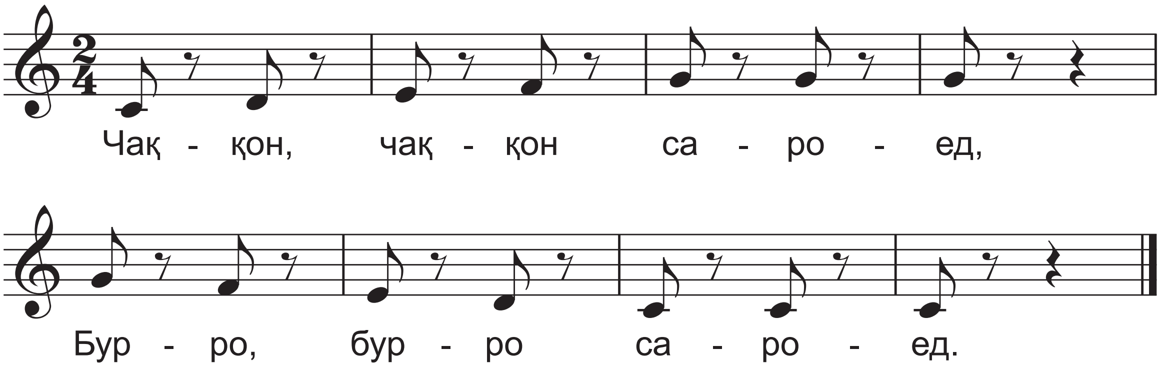
SOAT QO'SHIG'I

Шеъри Р.Толиб

Мусиқии Н. Норхӯчаев

Хушҳолона
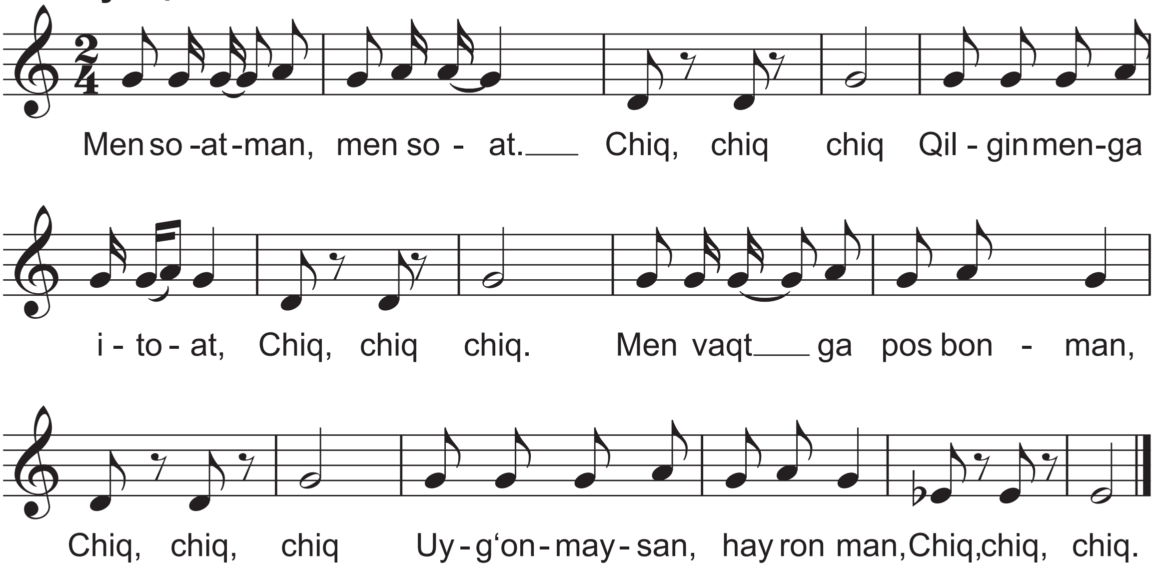
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БЕДОНА

Шеъри халқӣ

Оҳанги Ю. Шукуров,
Т.Раҷабов ба нота даровардааст
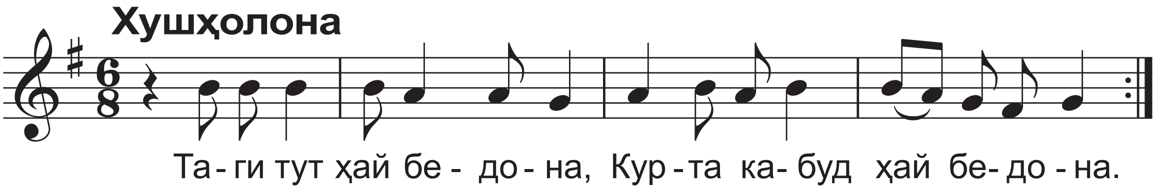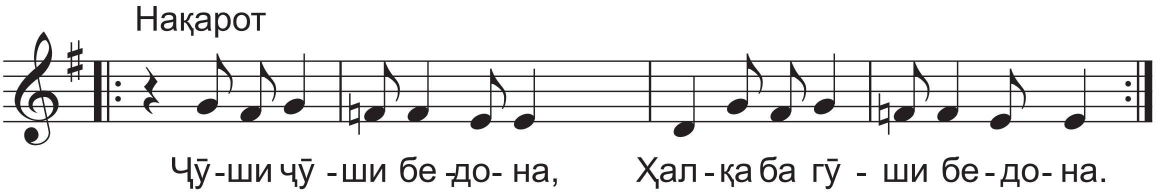
Таги тут ҳай бедона,
Курта кабуд ҳай бедона.

Нақарот:
Ҷӯши ҷӯши бедона,
Ҳалқа ба гӯши бедона.
Бедона ҷигир-ҷигир,
Моро дар барат бигир.
Моро дар барат бигир,
Бедона ҷигир-ҷигир.

Таги гандум бедона,
Молаки мардум бедона.
Нақарот.

Таги санг ҳаст бедона,
Рафтораш ҷанг ҳаст бедона.
Нақарот.

Машқҳои зеринро дар андозаи 2/4 иҷро кунед.
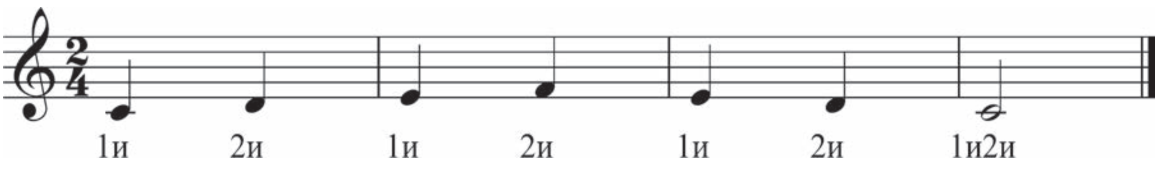
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 8-9.

АНДОЗАҲОИ 3/4 ВА 4/4

Ҳиссаи такт (се)
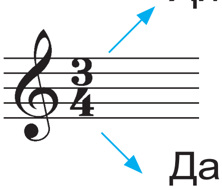
Дарознокии ҳиссаҳо (чоряк)

Андозаи зерин ҳам баъд аз калид гузошта мешавад.

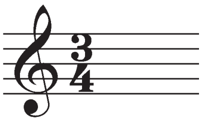

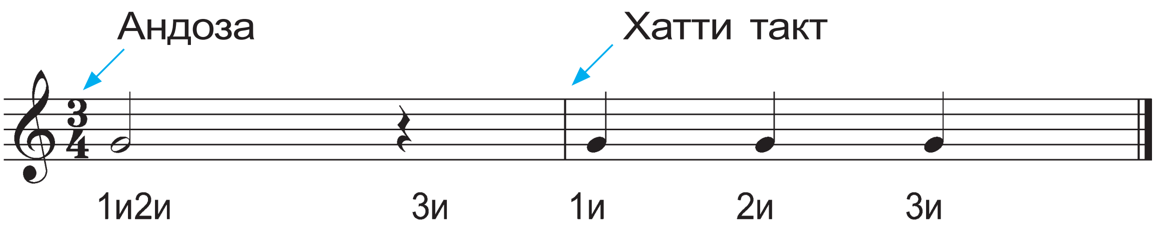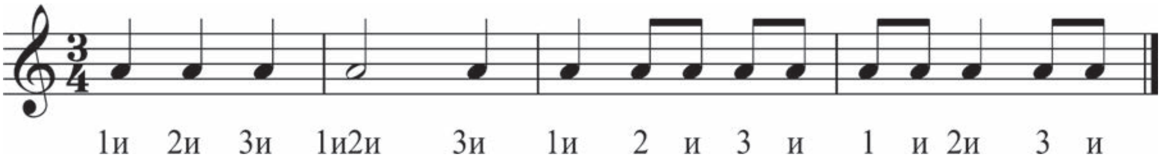

Дар дафтари машқатон иҷро кунед.
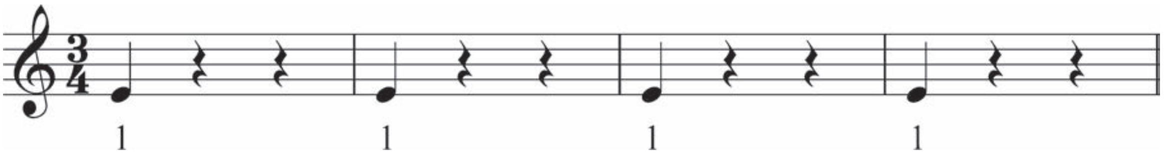
Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ҳиссаҳо дар такт (чор)

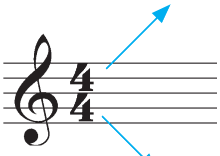

Дарозии ҳиссаҳо (чоряк)

Андозаи зерин ҳам баъд аз калид гузошта мешавад.
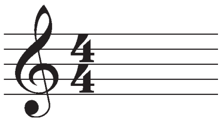
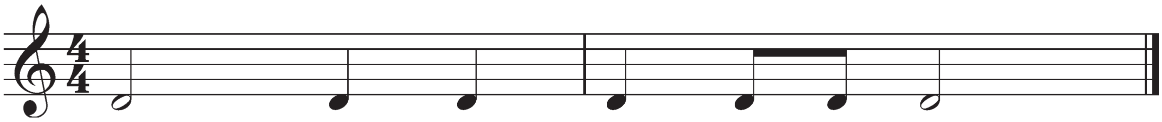

Дар дафтари машқатон иҷро кунед.
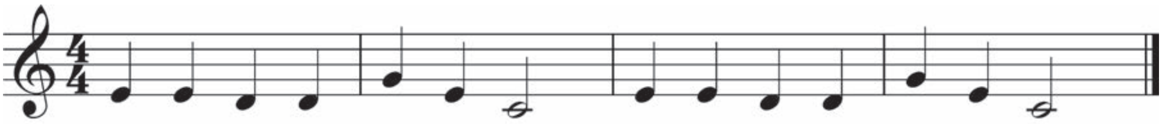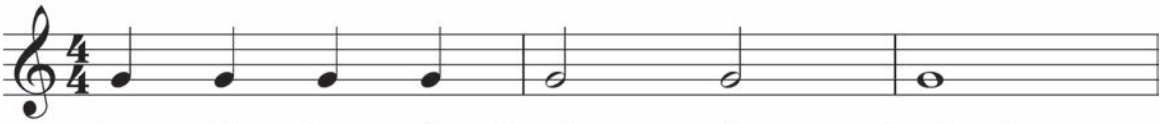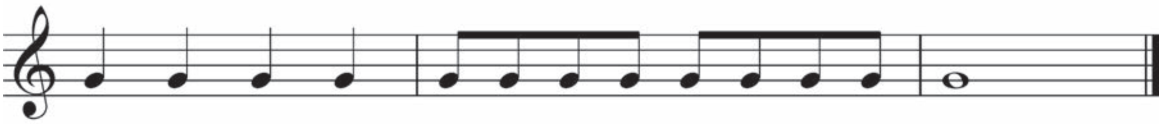
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

SALOM QUYOSH

Шеъри Рауф Толиб — Мусиқии Н.Норхӯҷаев
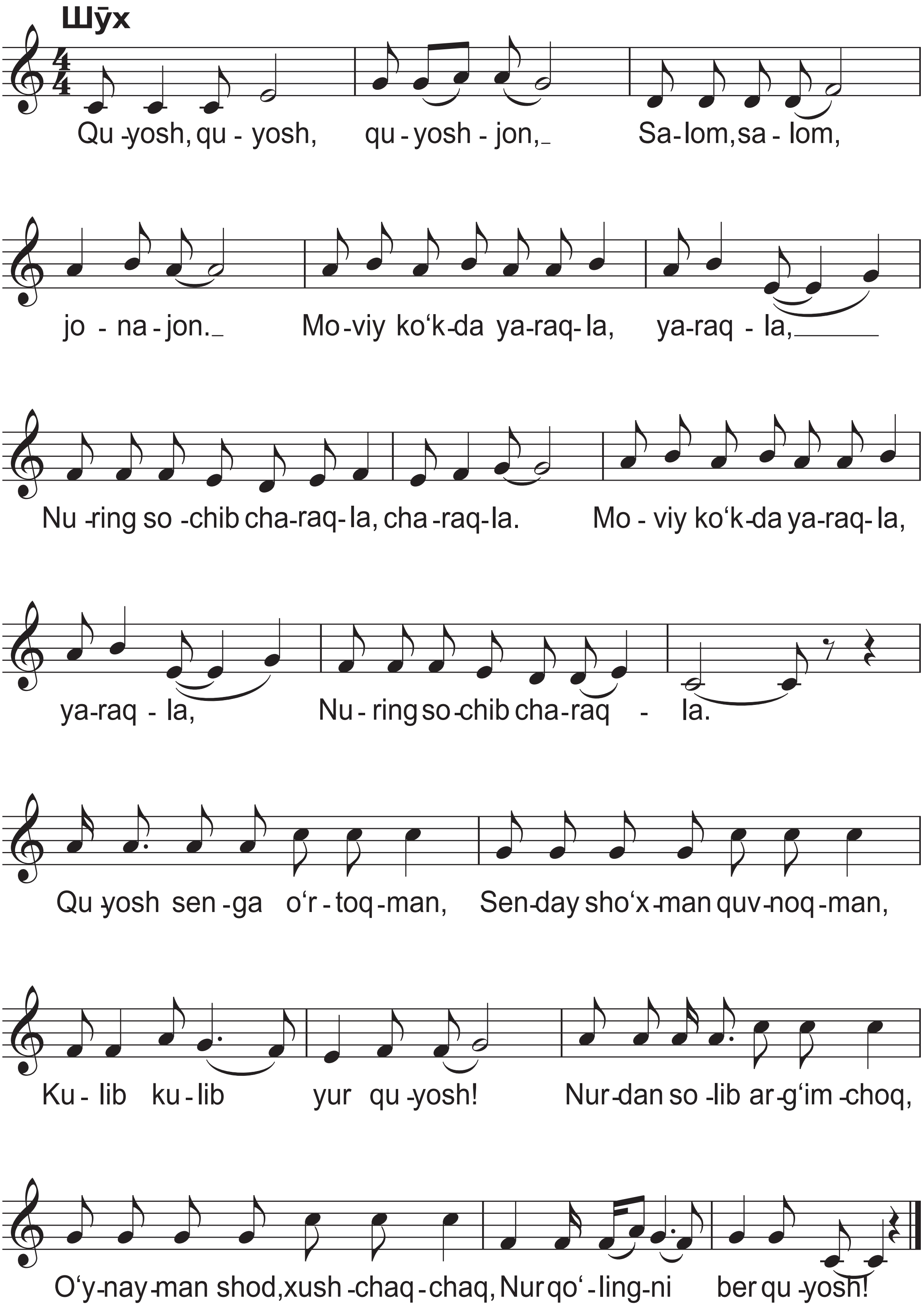
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Quyosh, quyosh, quyoshjon,
Salom, salom, jonajon.
Moviy ko‘kda yaraqla,
Nuring sochib charaqla.

Нақарот:
Quyosh, senga o‘rtoqman,
Senday sho‘xman, quvnoqman,
Kulib-kulib yur quyosh.
Nurdan solib arg‘imchoq,
O‘ynayman shod, xushchaqchaq,
Nur qo‘lingni ber, quyosh!
Uyg‘onib tong nahorda,
Ko‘ngil qunar bahorday.
Olam to‘ldi gullarga,
Olam to‘ldi nurlarga.

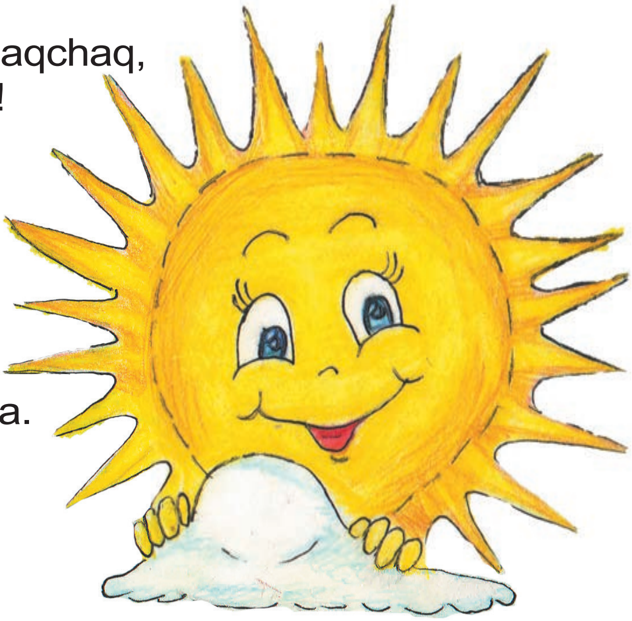

Baxtli, go‘zal zamonda,
Men yayrayman bo‘stonda.
Tong yashnaydi dilimda,
Do‘stlar tutar qo‘limdan.
Нақарот.
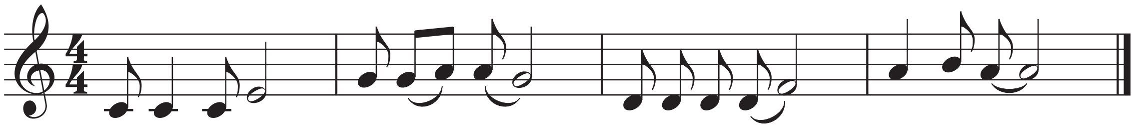
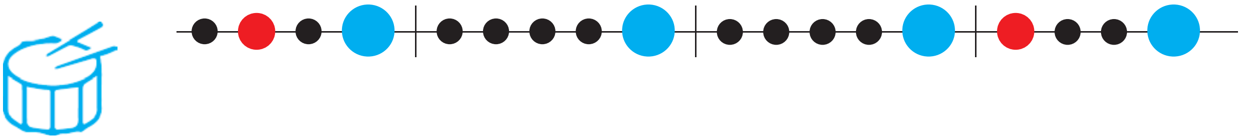

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУЛКИ МЕҲРУБОН

Шеъри У.Раҷаб — Мусиқии А.Ҳайдаров
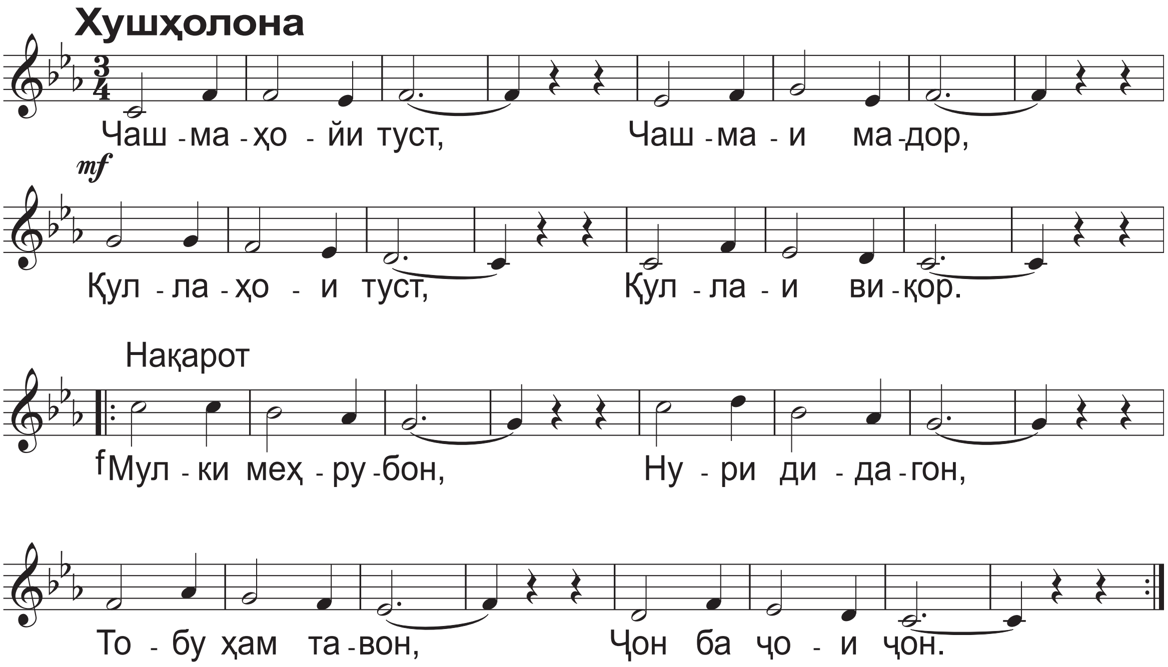
Чашмаҳои туст
Чашмаи мадор,
Қуллаҳои туст
Қуллаи виқор.

Нақарот:
Мулки меҳрубон,
Нури дидагон,
Тобу ҳам тавон,
Ҷон ба ҷои ҷон.

Аз барои ман
Бас ягонаӣ,
Модари манӣ,
Ҷовидонаӣ.
Нақарот.

Аз ту дилхушам,
Аз ту бахтиёр,
Бо ту дар ҷаҳон
Дорам ифтихор.
Нақарот.

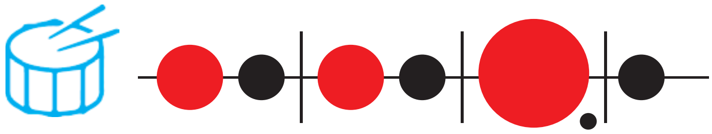

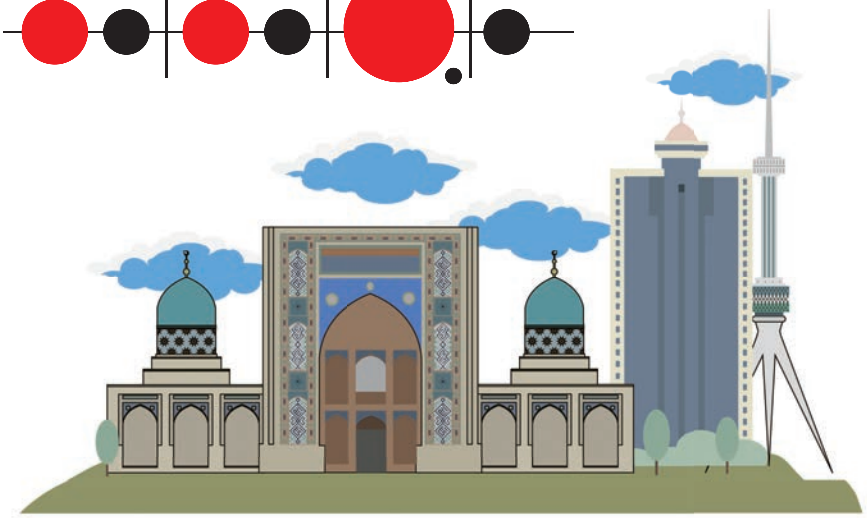

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 1-2.

ВОСИТАҲОИ ИФОДАИ МУСИҚӢ

Мусиқӣ як намуди санъат аст. Он бо истифода аз садоҳои дарозу баланди гуногун образ меофарад. Асоси мусиқиро оҳанг ташкил мекунад, андоза, усул, суръат, аломатҳои динамикӣ воситаҳои ифодаи мусиқӣ мебошанд.

Пайвастани байниҳамдигарии садоҳои мусиқиро оҳанги суруд меноманд. Миқдори ҳиссаҳои дорои дарозии муайян, ки тактро ба вуҷуд меорад, андозаи мусиқӣ ном дорад.

Дар як маром омадани қисмҳои зарбҳои пурқувват ва беқуввати садоҳои мусиқиро усул меноманд.

Тарзи ҳаракати оҳангро суръат меноманд.

Аломатҳое, ки садои қавӣ ё заифро нишон медиҳанд, аломатҳои динамикӣ номида мешаванд.

Оҳанги зеринро гӯш карда воситаҳои ифодаи мусиқиро ёбед.

ANDANTE

Порча аз қисми 2-ми симфонияи "Сюрприз"
Мусиқии Й. Гайдн

Оҳиста
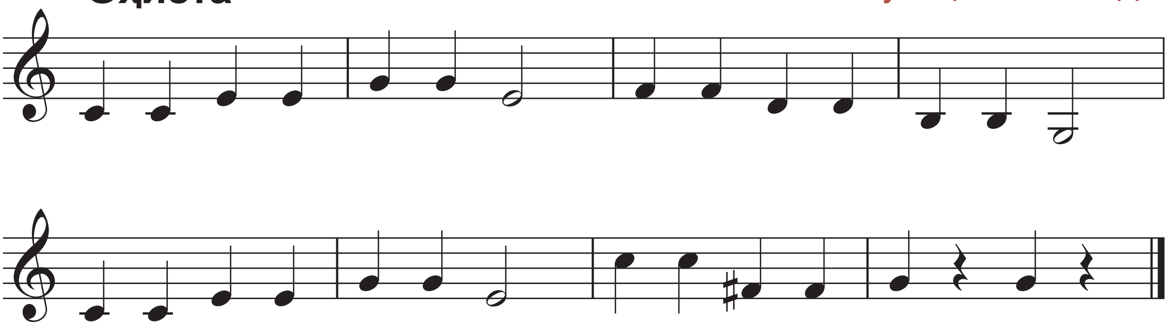
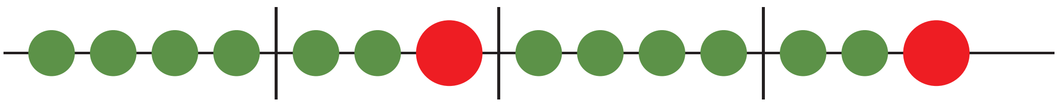

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

SVETOFOR

Шеъри Сафо Очил

Мусиқии С.Нурметов
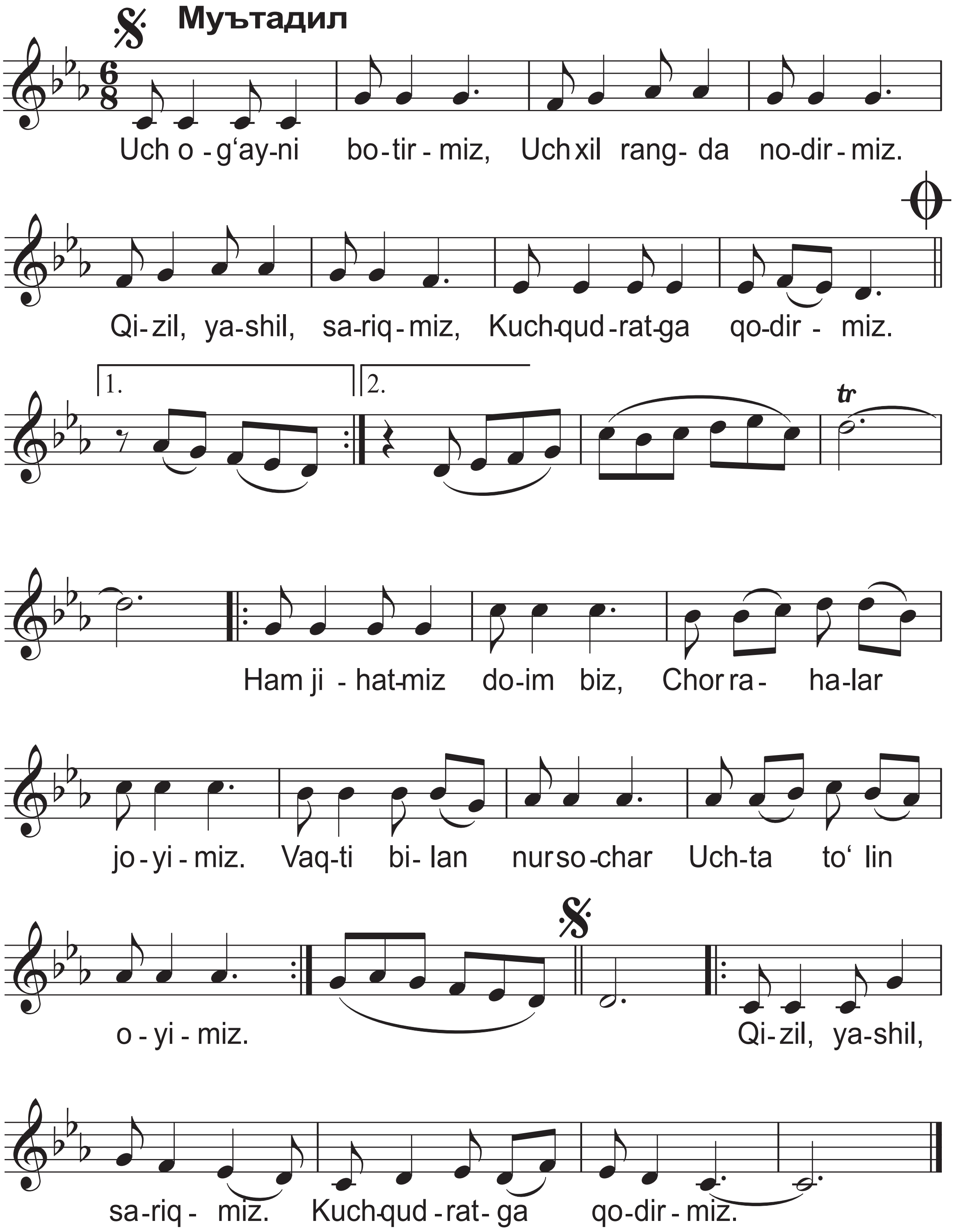
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Uch og‘ayni botirmiz,
Uch xil rangda nodirmiz.
Qizil, yashil, sariqmiz,
Kuch qudratga qodirmiz.

Hamjihatmiz doim biz,
Chorrahalar joyimiz.
Vaqti bilan nur sochar
Uchta to‘lin oyimiz.

Qizil yonsa tik turing,
Yashil yonsa tez yuring,
Sariq yonsa, ehtiyot
Chorasini ham ko‘ring.

Gapimiz shu sizlarga,
Barcha o‘g‘il qizlarga–
Duch kelmaysiz xatarga,
Quloq soling bizlarga.

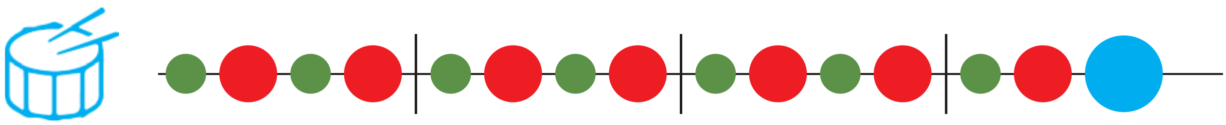

Дар андозаи 3/4 бо иштироки паузаҳои чорякӣ машқ иҷро кунед.
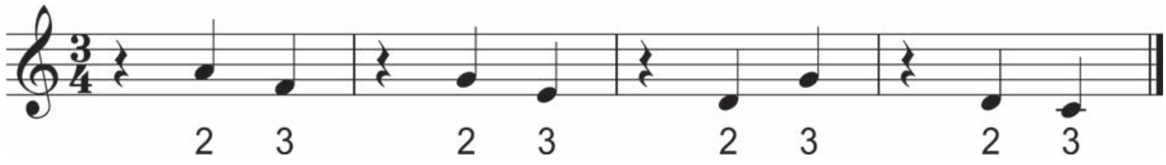
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 3-4

РИТМ (УСУЛ)

Ритм – мубодилаи ритмикии овозҳои дароз ва кӯтоҳ аст. Ритм бо овози мусиқӣ алоқаи зич дорад. Мо метавонем ритмро ҳамчун усул ифода кунем.

Масалан, овози соатро ба тапиши дил, ба давидани асп монанд кардан мумкин.

тиқ-тиқи соат

тапиши дил

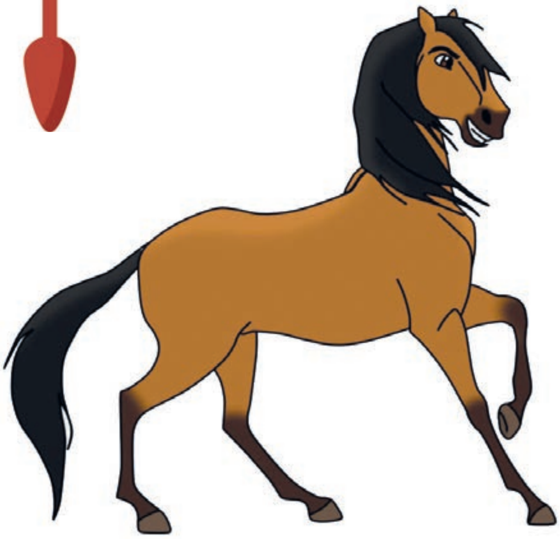

садои наълҳои асп

Ҳар як суруд ё оҳанг ритми худро дорад.

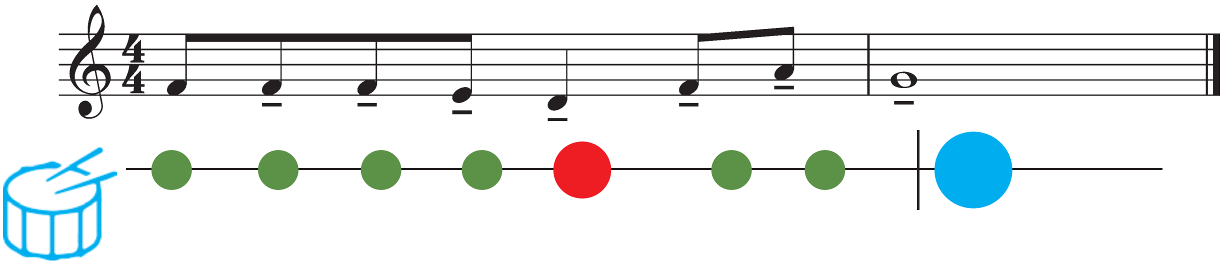

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Бачагони азиз! Шумо дар дарсҳои пешина фаҳмидед, ки воситаҳои ифодаи мусиқӣ дар кашфи табиати асари мусиқӣ нақши калон мебозанд. Бастакорон ҳангоми эҷод кардани оҳанг ё суруд ба усул (ритм), ки яке аз воситаҳои ифодаи мусиқӣ аст, диққати алоҳида медиҳанд. Дар асари зерин, ки шумо мешунавед ва месароед, ба алоқамандии суръат ва усул, ки хусусияти оҳангро ошкор мекунад, эътибор диҳед.

МАРШ

Мусиқии Д.Омонуллоева

Шӯх

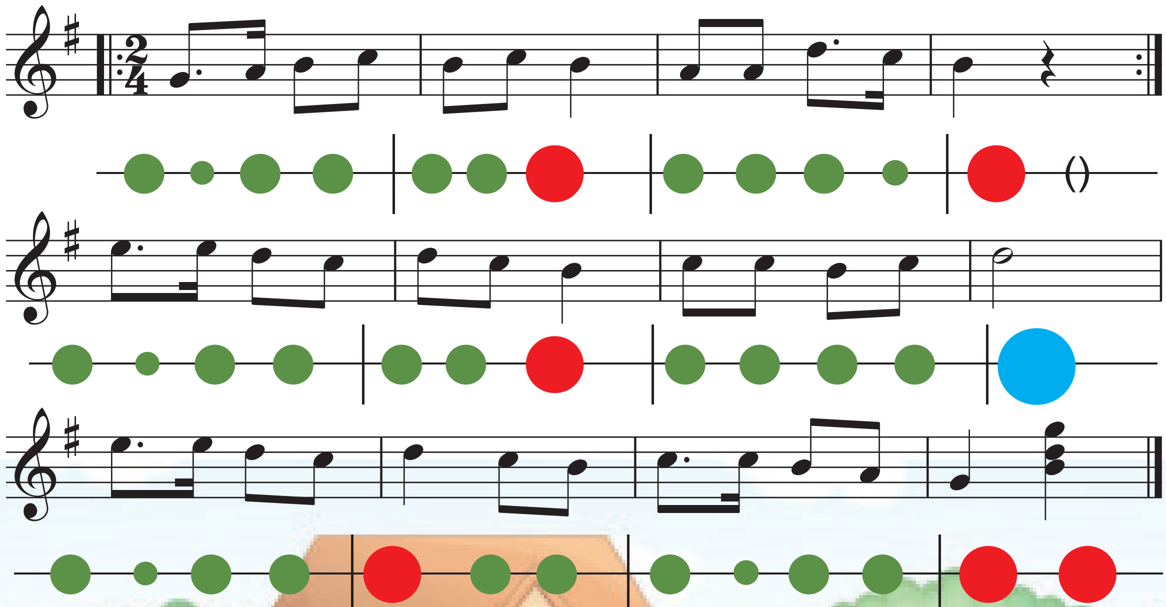

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

DIYOR MADHI

Шеъри Х. Раҳмат

Мусиқии Н. Норхўҷаев
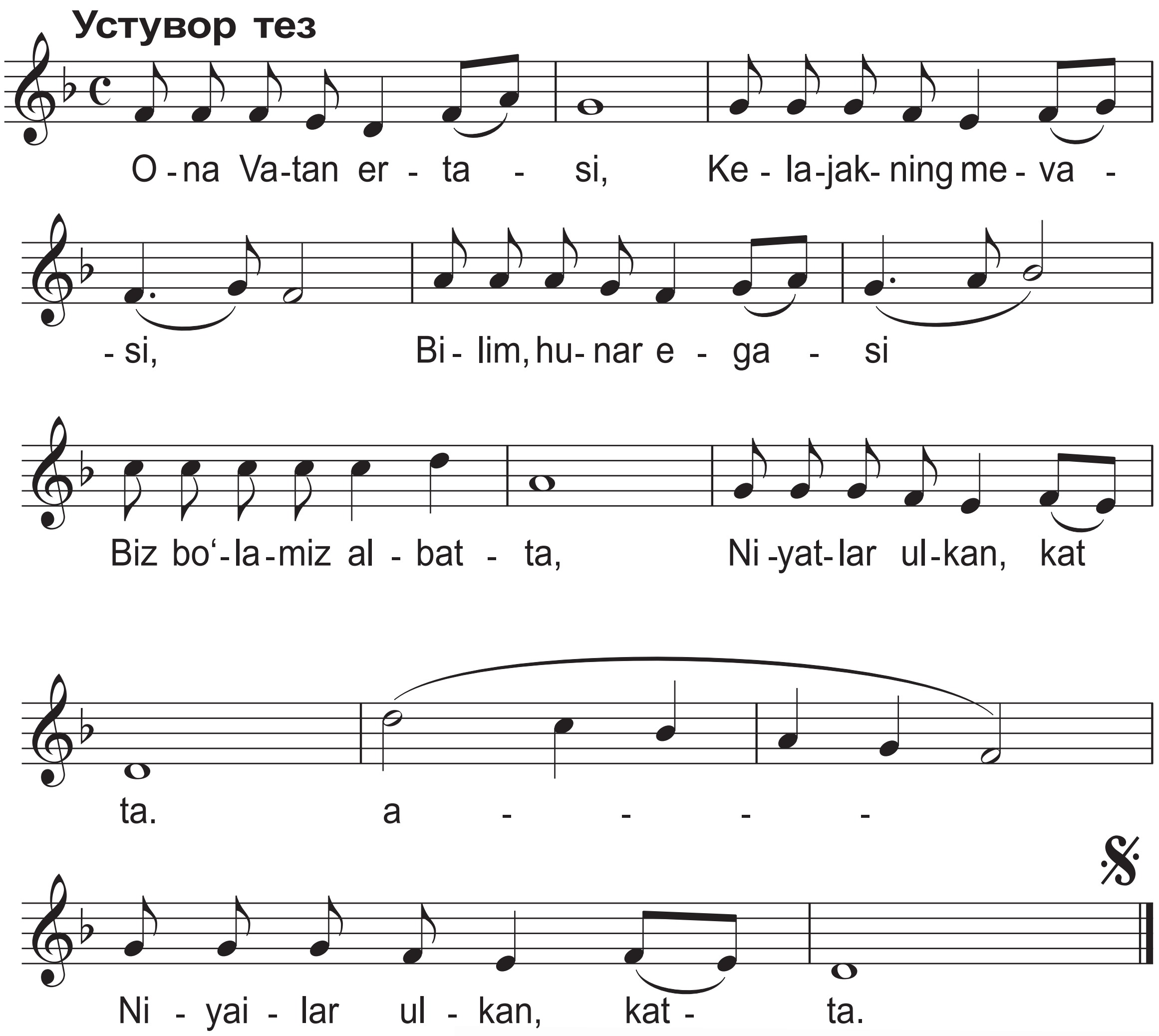
Ona Vatan ertasi,
Kelajakning mevasi,
Bilim hunar egasi.
Biz bo‘lamiz albatta,
Niyatlar ulkan katta.

Orzularim uch berar,
Diyor mehri kuch berar,
Dilda yorug‘ tuyg‘ular,
Yorug‘likga oshnamiz,
Ezgu ishga tashnamiz.

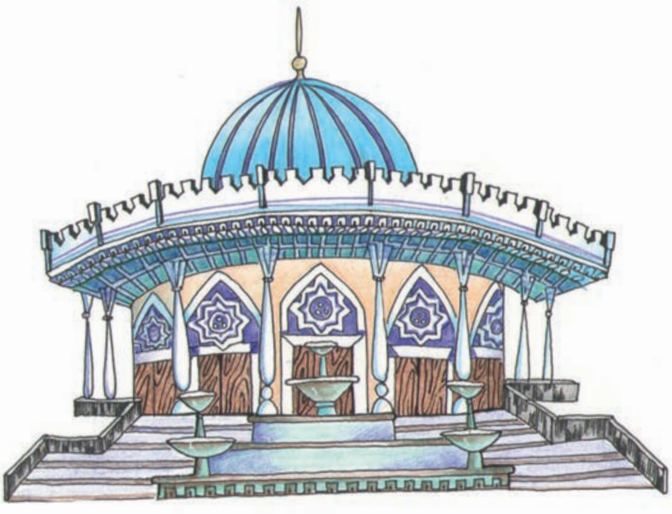

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Dovrug‘lidir Vatanim,
Obro‘lidir Vatanim,
Dunyodagi chamanim,
Ko‘z qoramdek saqlayman.
Ishonchingni oqlayman.

Temur bobom dilda bor,
O‘lkam bo‘lur gul obod,
Bayroqni tutib ozod,
Shod boramiz ilgari,
Mard o‘g‘lonlar singari.
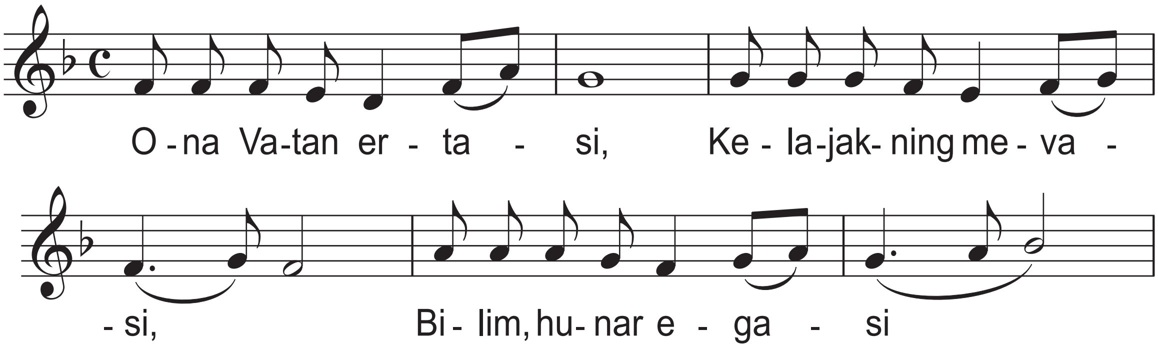
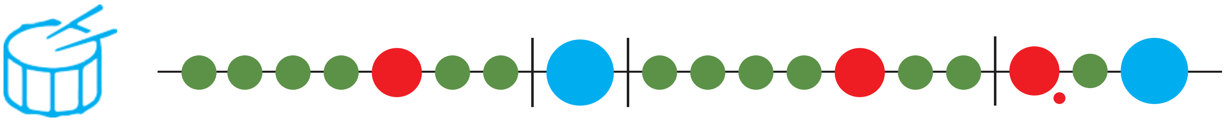

Намунаи андозаи 4/4-ро бо иштироки паузаҳои чорякӣ дар дафтари машқи худ дуруст нависед.

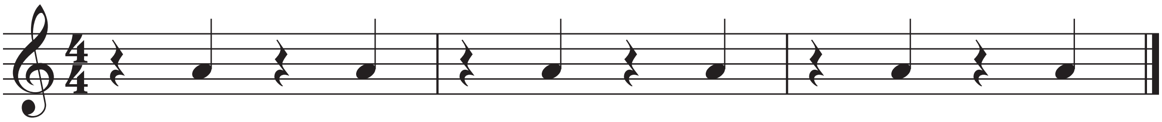

Суруди омӯхтаатонро бо ҳамроҳии асбоби мусиқӣ ифоданок хонед. Мазмуни сурудро тавсиф кунед.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУСИҚӢ ВА ҲАРАКАТ. РАҚС

Рақс яке аз намудҳои санъат аст. Он дар робита бо усулҳо ва оҳангҳо шӯх ва дилкаш мешавад. Касе, ки оҳанги рақсиро мешунавад, беихтиёр ба ҳаракат меояд. Зеро оҳанг шунавандаро ба рақс даъват мекунад.

Дар замонҳои қадим мусиқӣ ҳамеша бо бозиҳо, чашнҳо, ҳаракатҳои ҳарбӣ ҳамроҳ буд. Ин ба одамон кӯмак кард, ки ба кайфияти хуб диққат диҳанд ва бо амал муттаҳид шаванд. Аз ин сабаб дар замонҳои қадим марш ва рақс ба вуҷуд омадааст. Онҳо дар натиҷаи ҳаракати одамоне, ки сайругашт ё рақс мекарданд, ба амал меоянд. Аз ин рӯ, ритм (усул) ва темп (суръат) дар марш ва рақс воситаи асосии мусиқӣ мебошанд.

Ҳар як халқ оҳангҳои рақсии дӯстдоштаи худро дорад. Хусусан, дар мо оҳангҳои рақси "Полкаи андиҷонӣ", "Лазгӣ" машҳур аст. Шумо ин оҳанги рақсиро гӯш кунед ва ёбед, ки чӣ гуна ҳаракатҳо ба он мувофиқанд.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

РАҚСИ МУРҒОБИҲО

Рақси халқии фаронсавӣ

Оҳиста
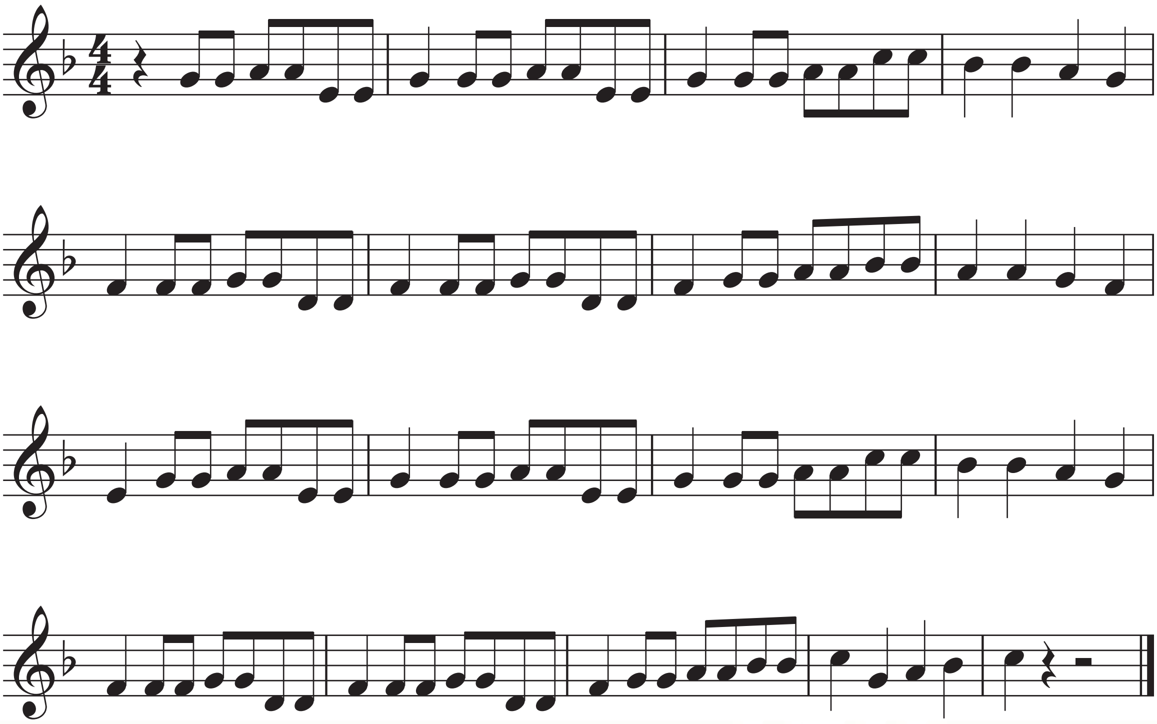
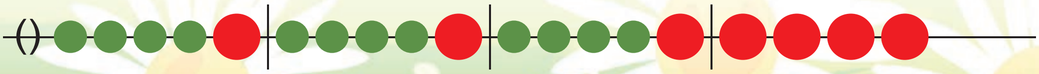

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЛОЛАЗОР

Шеъри Гулназар

Мусиқии М.Мухторов

Оҳиста
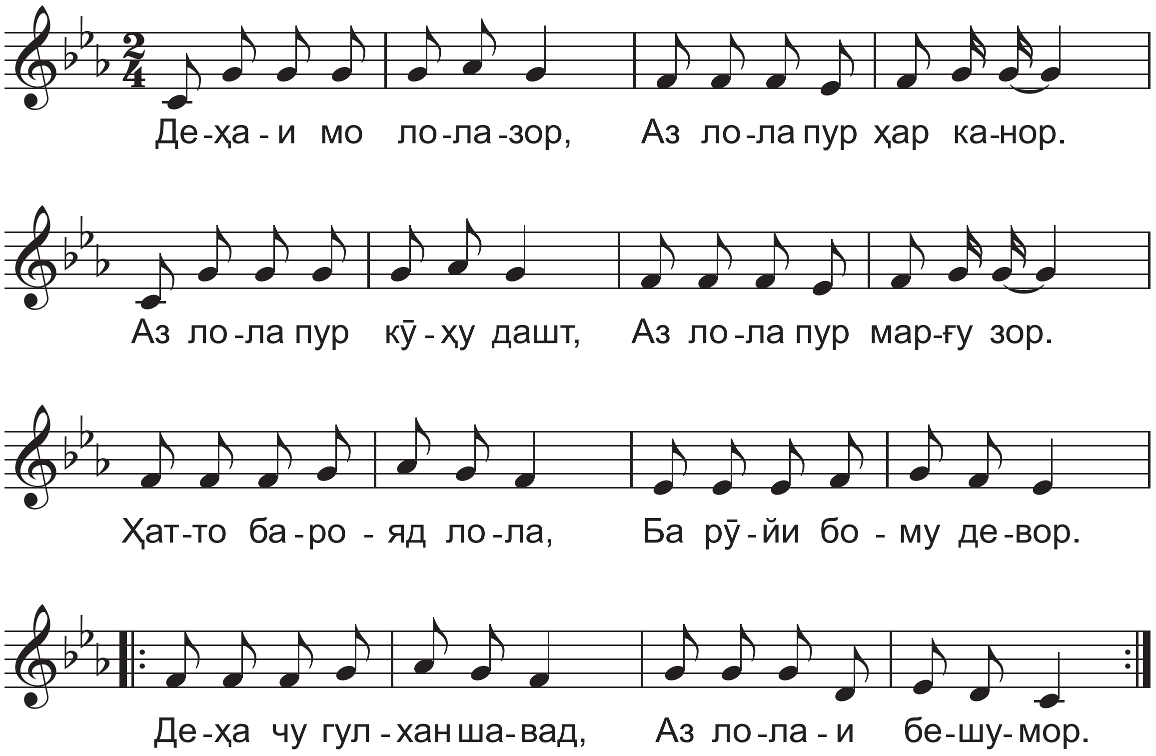
Деҳаи мо лолазор,
Аз лола пур ҳар канор.
Аз лола пур кӯҳу дашт,
Аз лола пур марғ зор.

Ҳатто барояд лола,
Ба рӯйи бому девор.
Деҳа чун гулхан шавад,
Аз лолаи бешумор.

Ба сари кокул занем,
Лолаи боғи баҳор.
Дар васфи баҳор хонем,
Таронаҳои бисёр.

Зинати фасли баҳор,
Гули лола беғубор.
Номи ман ҳам Лола аст,
Номи дигар чӣ даркор?

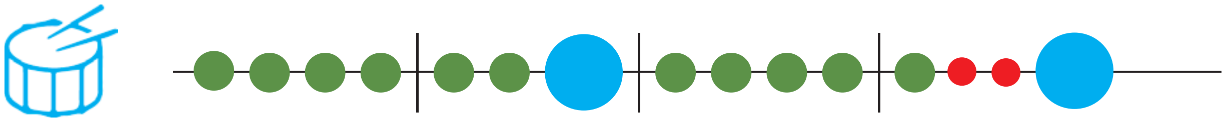

Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Машқ месароем!

Ҳангоми сурудхонӣ калимаҳоро равшан ва равон талаффуз кардан муҳим аст.

Калом ва оҳанг бояд якҷоя карда шавад, то ба шунаванда расад. Кӯшиш кунед, ки бо истифода аз машқи зерин талаффузи худро инкишоф диҳед.

Намунаи ишорашударо дар ҳиҷои “ля” ифоданок хонед, оҳанг ва номи сурудро ёбед.
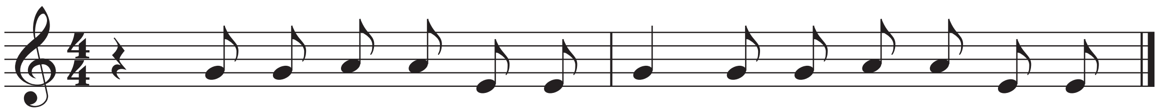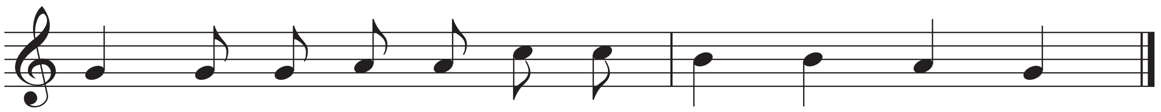
Андозаи намунаи қайдшударо ёбед ва хатти тактро рост нигоҳ дошта, онро ба дафтари машқи худ нусхабардорӣ кунед.
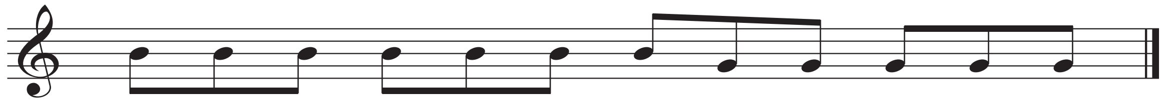
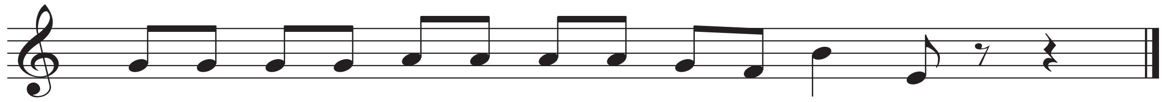

Дар мисоли зер дарозии нотаҳои гумшударо ёфта, рақами онҳоро бо кафкӯбӣ баён кунед.
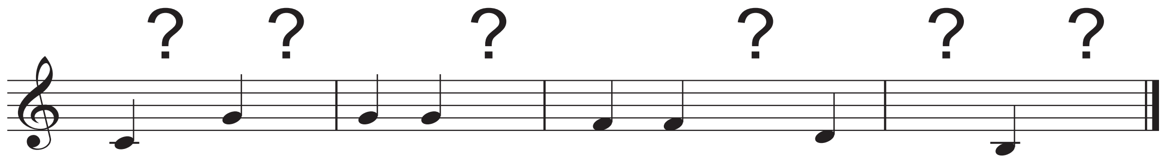
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарси 7

СОЗИ ТОРӢ. ЧАНГ

Чанг – яке аз созҳои чандторӣ буда, ба гурӯҳи созҳои торӣ-зарбӣ дохил мегардад. Онро бо ёрии чӯбчаҳо бо ду усул – задан ё харошидан менавозанд. Ба нуги чӯбҳо резин гузошта шудааст, ки садои ҷарангос мебарорад.

Чанг ҳамчун асбоби халқи мо васеъ истифода мешавад. Дар пояи чӯбини он симҳои металлӣ ба дарозӣ кашида шудааст. Симҳо бо роҳи кашидани калиди махсус танзим карда мешаванд.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

OYMOMO

Дар асоси оҳангҳои мақоми Наво
Маҳмудҷон Тоҷибоев офаридааст

Бо суръати мӯътадил
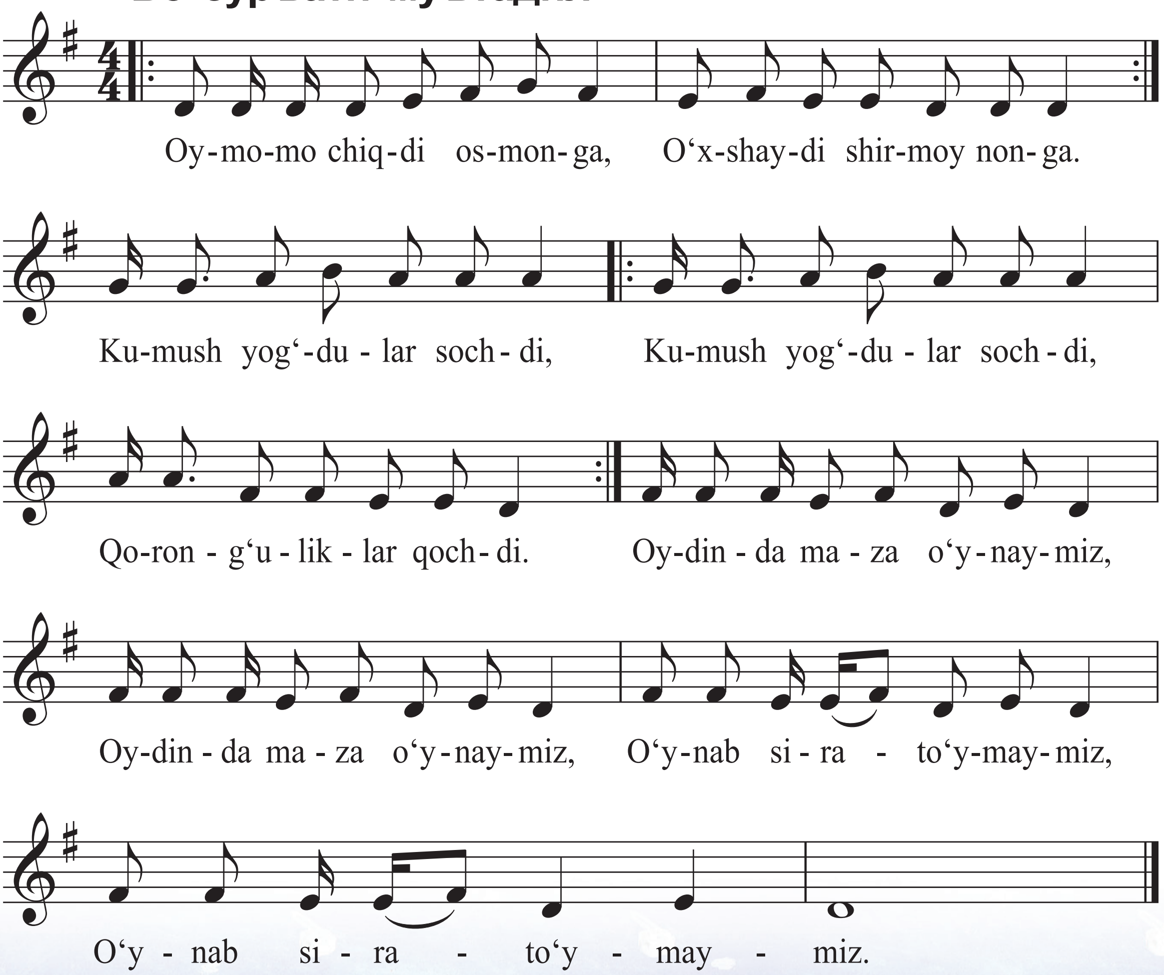
Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

QUVNOQ BOLALAR QO‘SHIG‘I

Шеъри Хуршед Карим

Мусиқии Ғафур Қодиров

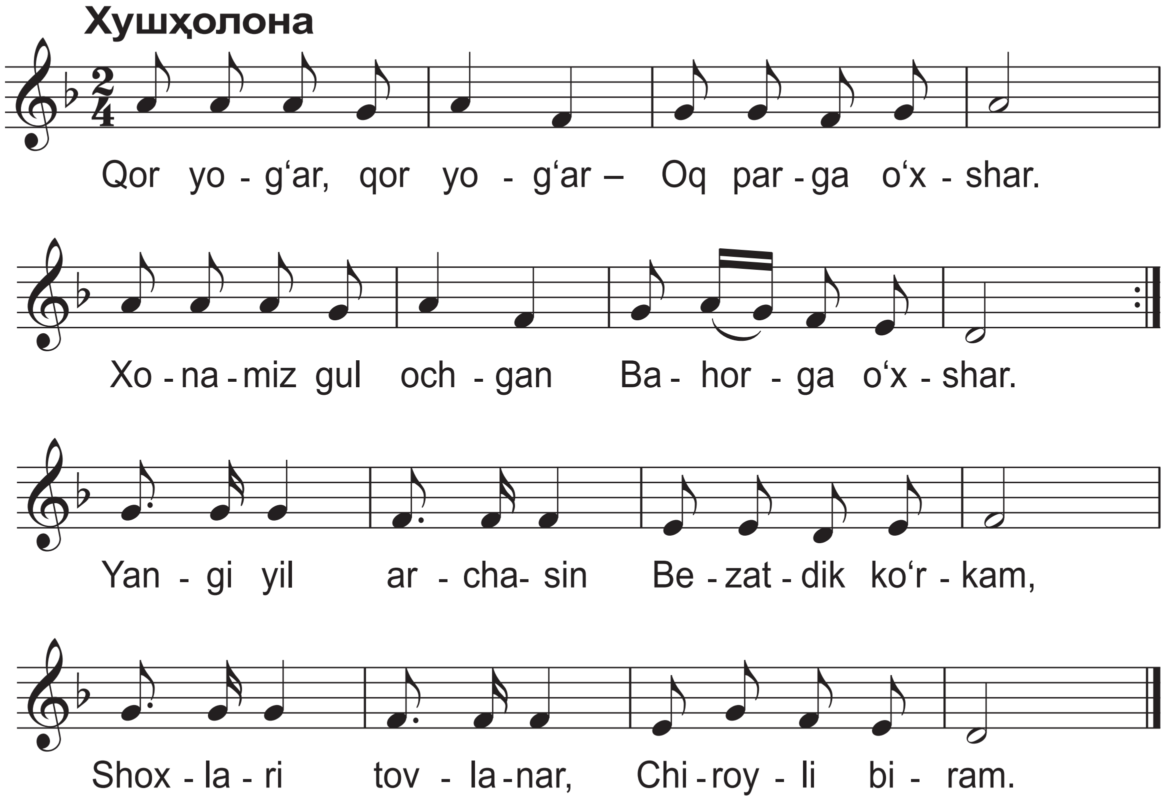

Qor yog‘ar, qor yog‘ar –
Oq parga o‘xshar.
Xonamiz gul ochgan
Bahorga o‘xshar.

Нақарот:
Yangi yil archasin
Bezatdik ko‘rkam.
Shoxlari tovlanar,
Chiroyli biram.

Davrani keng olib,
Boshlaymiz o‘yin.
Aytamiz Yangi yil
Qo‘shig‘in – kuyin.
Нақарот.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БО НОТА МЕСАРОЕМ

Машқи зеринро аввал бо нотаҳо, баъд бо калимаҳо сароед.

Ҳангоми сурудани машқ ба канда нашудани нафасатон ҳаракат кунед.
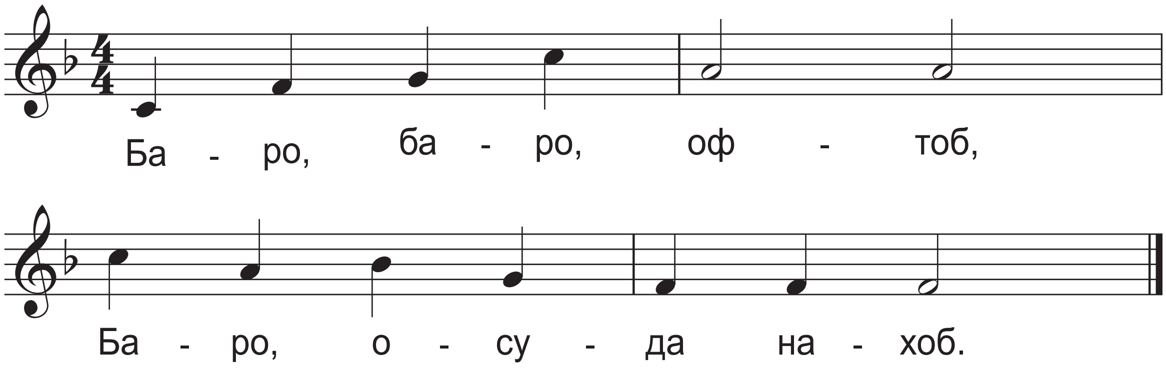
Машқи зеринро бо ҳиҷои “Ля” хонед.

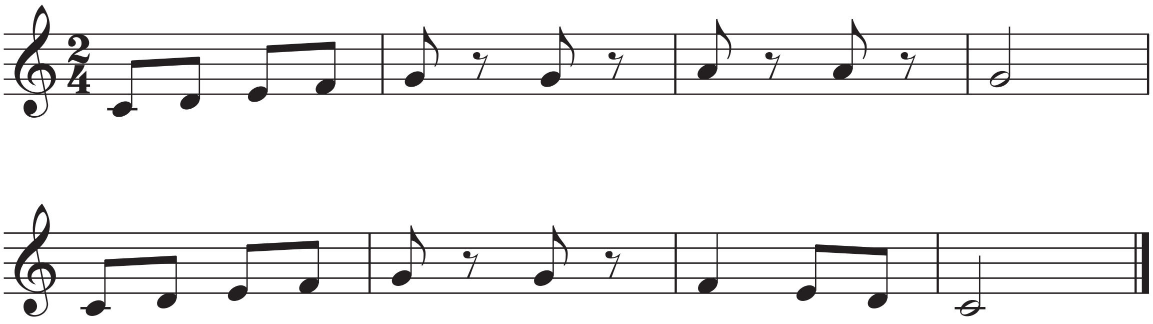

Хатти тактҳоро дуруст қайд карда, дар дафтари машқи худ нусхабардорӣ кунед.
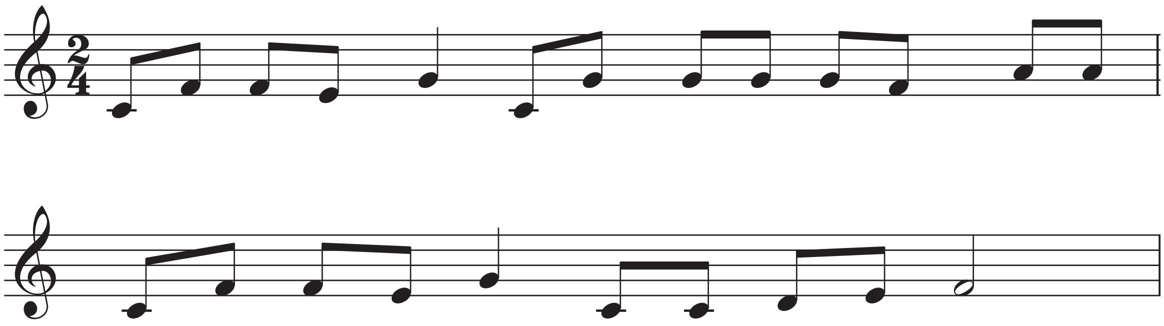
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

СУПОРИШҲО БАРОИ МУСТАҲКАМКУНӢ

1. Ҳангоми сурудхонӣ мо чӣ гуна нафас мегирем?
2. Дар суруд ҳиҷоҳои садонокро чӣ тавр месароянд? Дар бораи ҳиҷоҳои ҳамсадо чӣ гуфта метавонед?
3. Ҳангоми сурудхонӣ дар хор ба чӣ диққат бояд дод?
4. Мазмуни Суруди давлатии Республикаи Ӯзбекистонро тавсиф кунед. Онро чӣ тавр гӯш кардан ва сурудан лозим аст?
5. Такт чист? Дар бораи хатти тактӣ чӣ гуфтан мумкин аст?
6. Шумораи нотаҳои ҳаштякӣ дар ин андоза чанд аст?
7. Шумораи нотаҳои чорякӣ дар ин андоза чанд аст?
8. Шумораи нотаҳои нимпурра дар ин андоза чанд аст?
9. 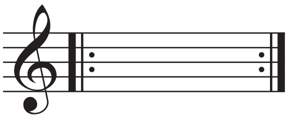 Ин аломат чист? Вазифаи онро фаҳмонед.
10. 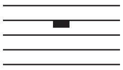 Ин кадом аломат аст? Мо онро кай истифода мебарем?
11. Ин кадом аломат аст? Онро чӣ тавр шумурдан лозим?
12. Ин кадом аломат аст? Онро чӣ тавр шумурдан лозим?
13. 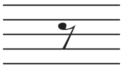 Ин кадом аломат аст? Онро чӣ тавр шумурдан лозим?
14. Мусиқии суруди “Salom quyosh”-ро кӣ навиштааст? Мазмуни ин сурудро баён кунед.
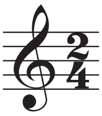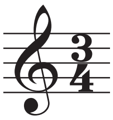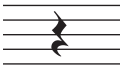
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

15. Мусиқии суруди “Diyor madhi”-ро кӣ навиштааст? Мазмуни ин сурудро баён кунед.
16. Дар ин семоҳа шумо кадом порчаҳои мусиқиро гӯш кардед? Шумо кадом оҳангҳои рақсиро медонед?
17. Дар мусиқӣ кадом воситаҳои баёнро аз худ кардаед? Ифодаҳои мусиқӣ барои чӣ лозим аст?
18. Мусиқии суруди “Лолазор”-ро кӣ навиштааст? Мазмуни ин сурудро баён кунед.
19. Кадом суруд ва мусиқиро дӯст медоред?
20. Асоси мусиқӣ чист?
21. Воситаҳои ифодаи мусиқӣ гуфта чиро дар назар доред?
22. Оё дар бораи оҳанг ва суруд тасаввурот доред?
23. Андоза чист?
24. Суръат чист?
25. Усул (ритм) чист?
26. Рақс чист? Шумо кадом рақсҳоро медонед?
27. Муаллифони суруди “Oymomo” киҳо ҳастанд? Мазмуни онро фаҳмонида диҳед.
28. Чанг чӣ гуна асбоб аст? Онро бо ёрдами чӣ менавозем?
29. Муаллифони суруди “Quvnoq bolalar” киҳо ҳастанд? Мазмуни онро фаҳмонида диҳед.
30. Намунаи додашударо бо нота хонед.

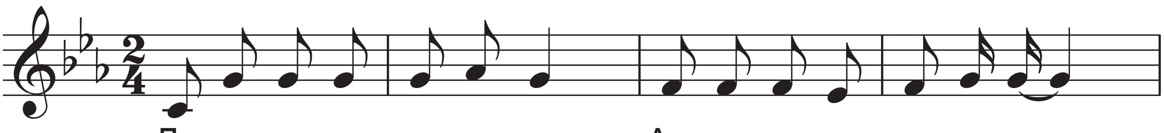

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 1-2.

АНСАМБЛ

Асари вокалӣ (ё садоӣ) ё асбобӣ дар иҷрои якчанд иҷрокунанда ансамбл (якҷоя) номида мешавад. Ансамблҳо вобаста ба шумораи сарояндагон гуногун номида мешаванд. Барои ду иҷрокунанда – дуэт, се иҷрокунанда–трио, чор иҷрокунанда – квартет ва ғайра.

ДУЭТ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ТРИО

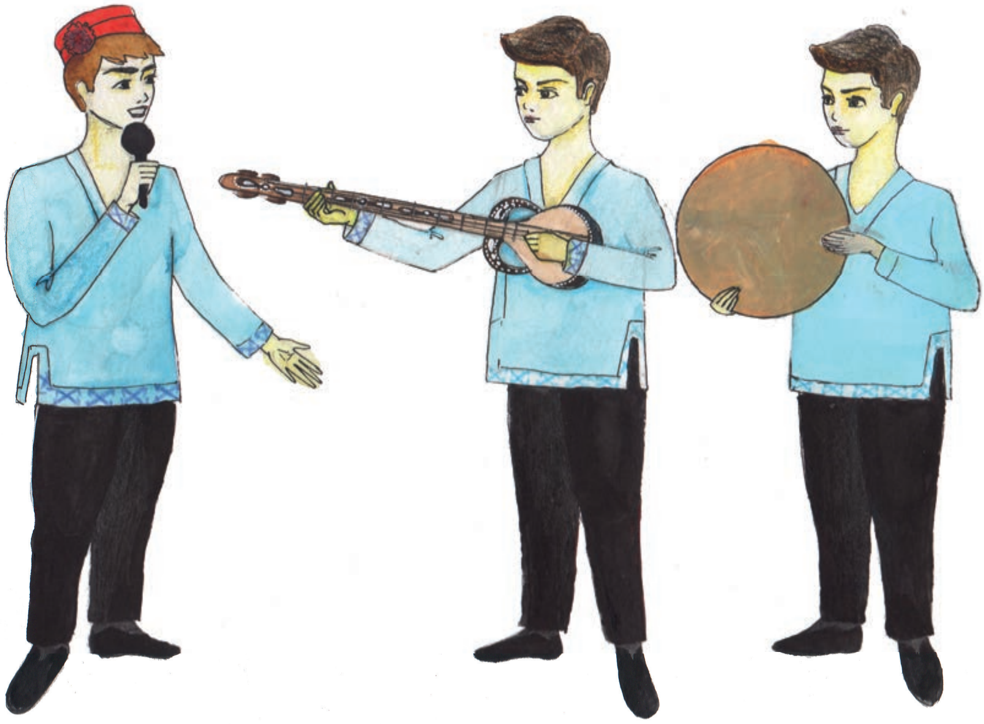

КВАРТЕТ

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

KATTA BUG‘U

Суруди халқии фаронсавӣ
Мураттиб Н. Селиверстова

Оҳиста

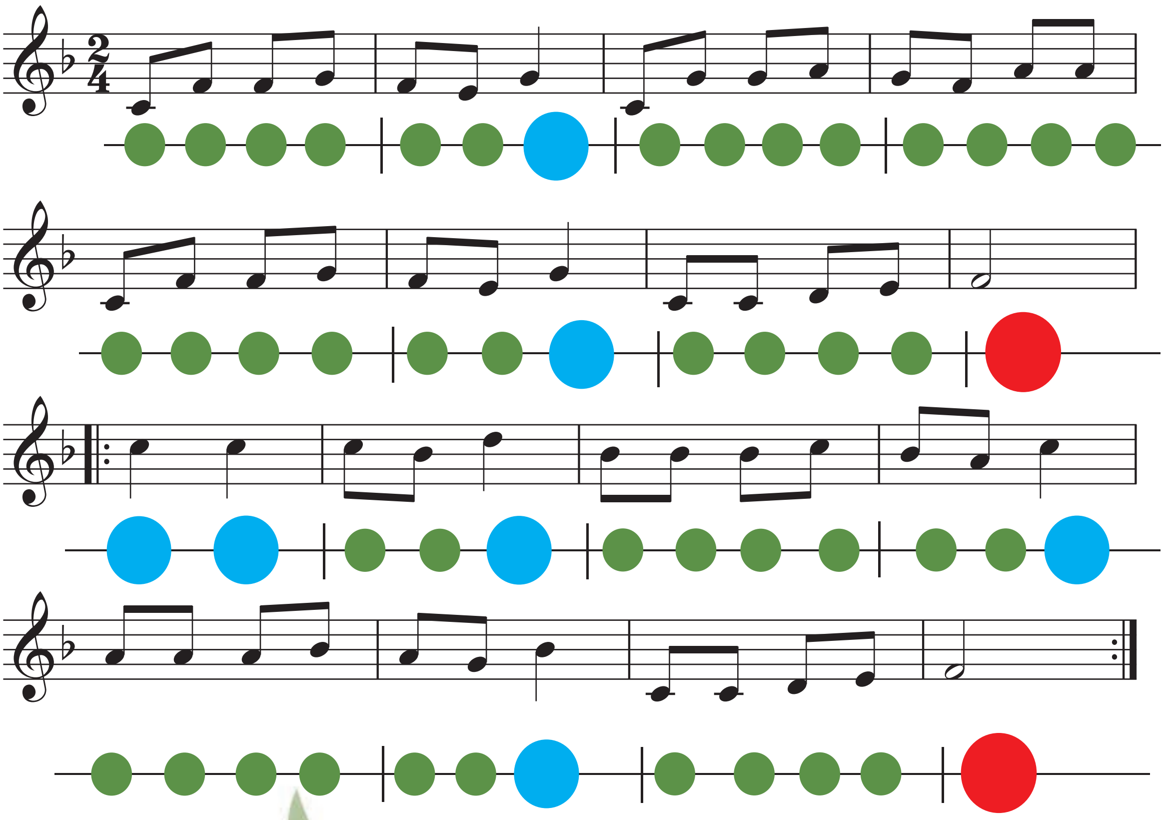

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

YOSH ASKARLAR QO‘SHIG‘I

Шеъри Сафар Барноев

Мусиқии Сайфӣ Ҷалил
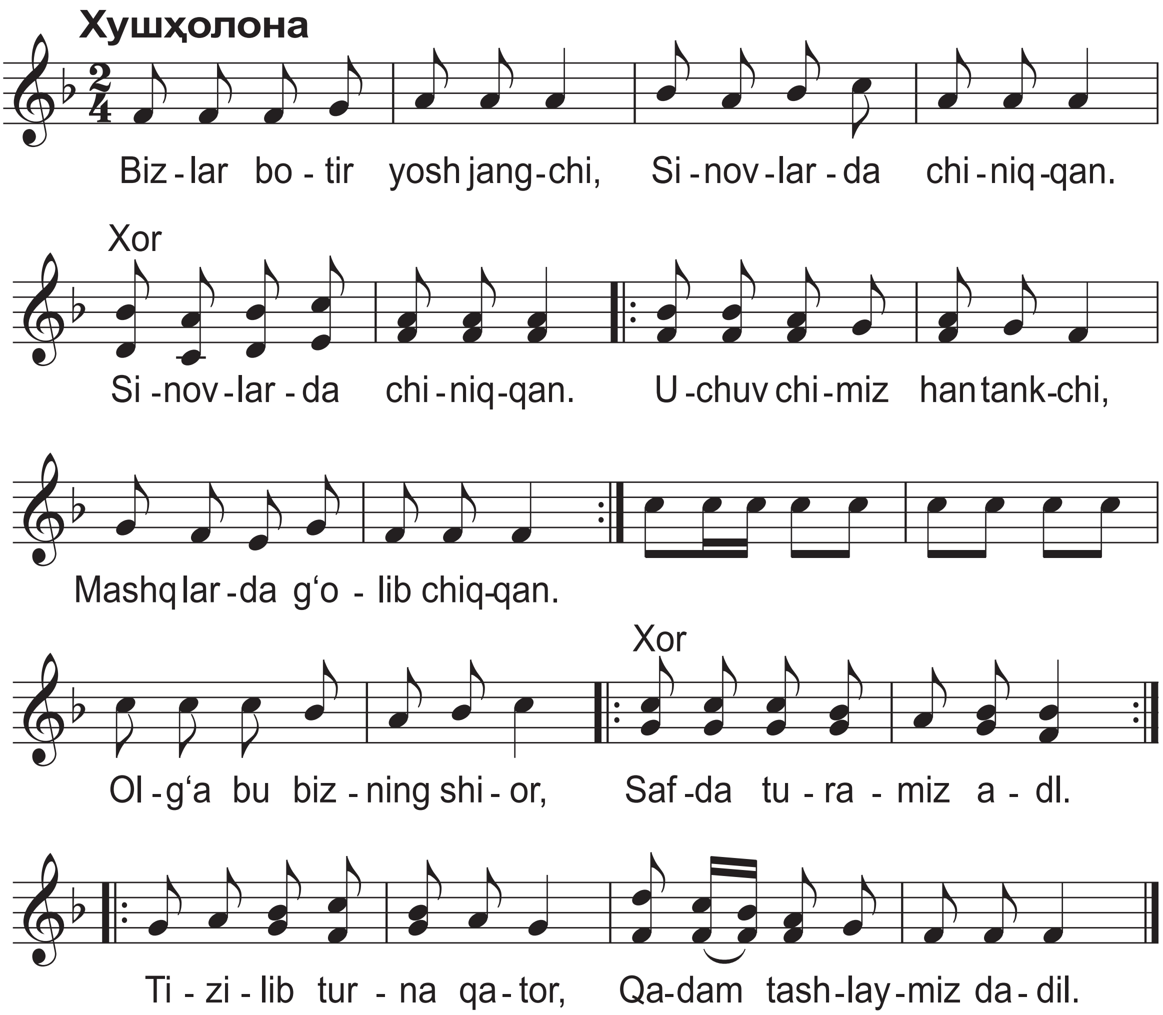
Bizlar botir yosh jangchi
Sinovlarda chiniqqan.
Uchuvchimiz, ham tankchi,
Mashqlarda g‘olib chiqqan.

Нақарот:
Olg‘a – bu bizning shior,
Safda turamiz adl.
Tizilib turnaqator,
Qadam tashlaymiz dadil.

Do‘stga fido jonimiz,
Ochiq dasturxonimiz,
O‘zimizday mustahkam
E’tiqod, iymonimiz.
Нақарот.

Toblanamiz yozu qish,
Ko‘rib qo‘ying, mehmonlar,
Har birimiz Alpomish,
Biz bo‘lajak posbonlar.
Нақарот.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

?! Суруди “Yosh askarlar qo‘shig‘i”-ро бо ҳамовозии асбоб сароед.
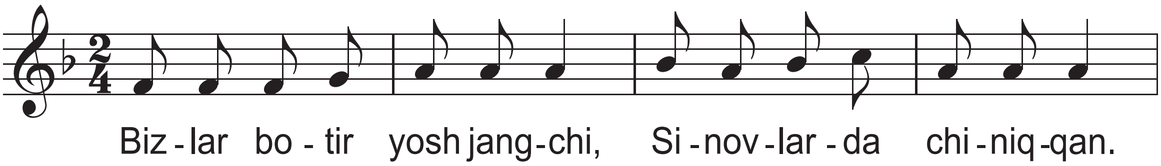
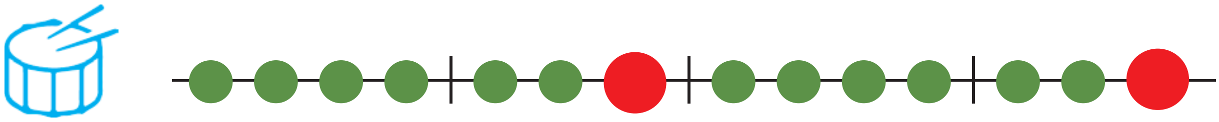

Бо иштироки паузаҳои нимпурра дар андозаи 4/4 машқ иҷро кунед.

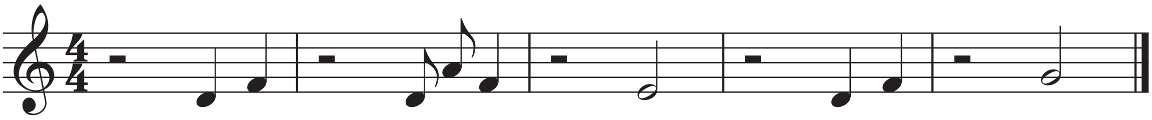

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 3-4.

АНСАМБЛИ НАВОЗАНДАГОН

Гурӯҳи навозандагон, ки асари мусиқиро якҷоя иҷро мекунанд, ансамбли навозандагон номида мешавад. Ансамбли навозандагон аз асбобҳои гуногун иборат аст.

Дар он дутор, рубоб, най, ғиҷҷак, чанг, танбӯр, доира барин асбобҳо буданаш мумкин аст. Инчунин, ансамбл аз асбобҳои якхела ҳам ташкил карда мешавад. Масалан: ансамбли рубоб, ансамбли дутор, ансамбли чанг, ансамбли доира ва ғайра.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

УСМОНИЯ

Муътадил

Оҳанги халқи ўзбек
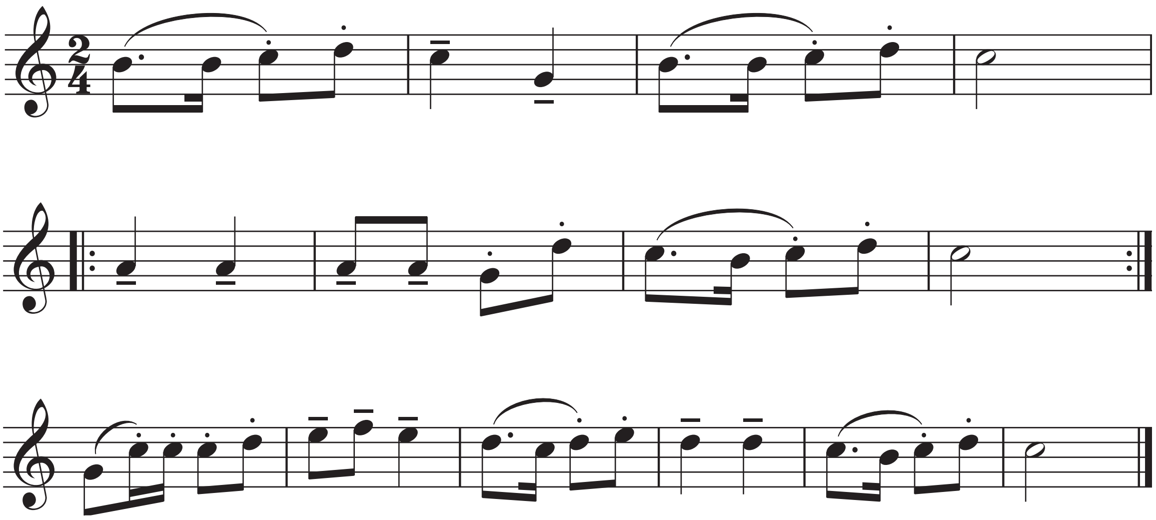
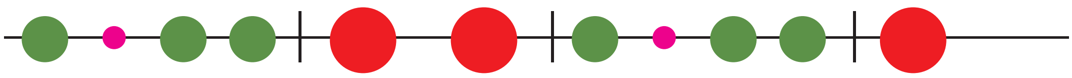

Машқҳои зеринро аввал бо нотаҳо, баъд бо калимаҳо сароед. Ҳангоми сурудани машқ ба канда нашудани нафас эътибор диҳед.
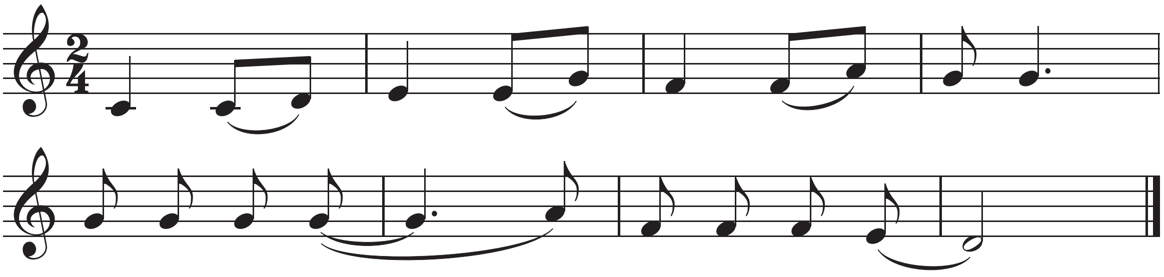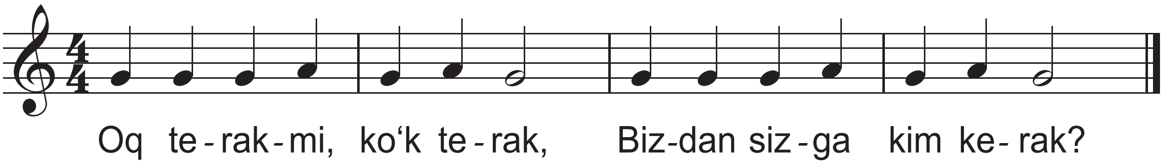
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ДУХТАРЧА НОЗАНИН БУД

Шеъри М. Абдулмаҷид Мусиқии А.Тошматов
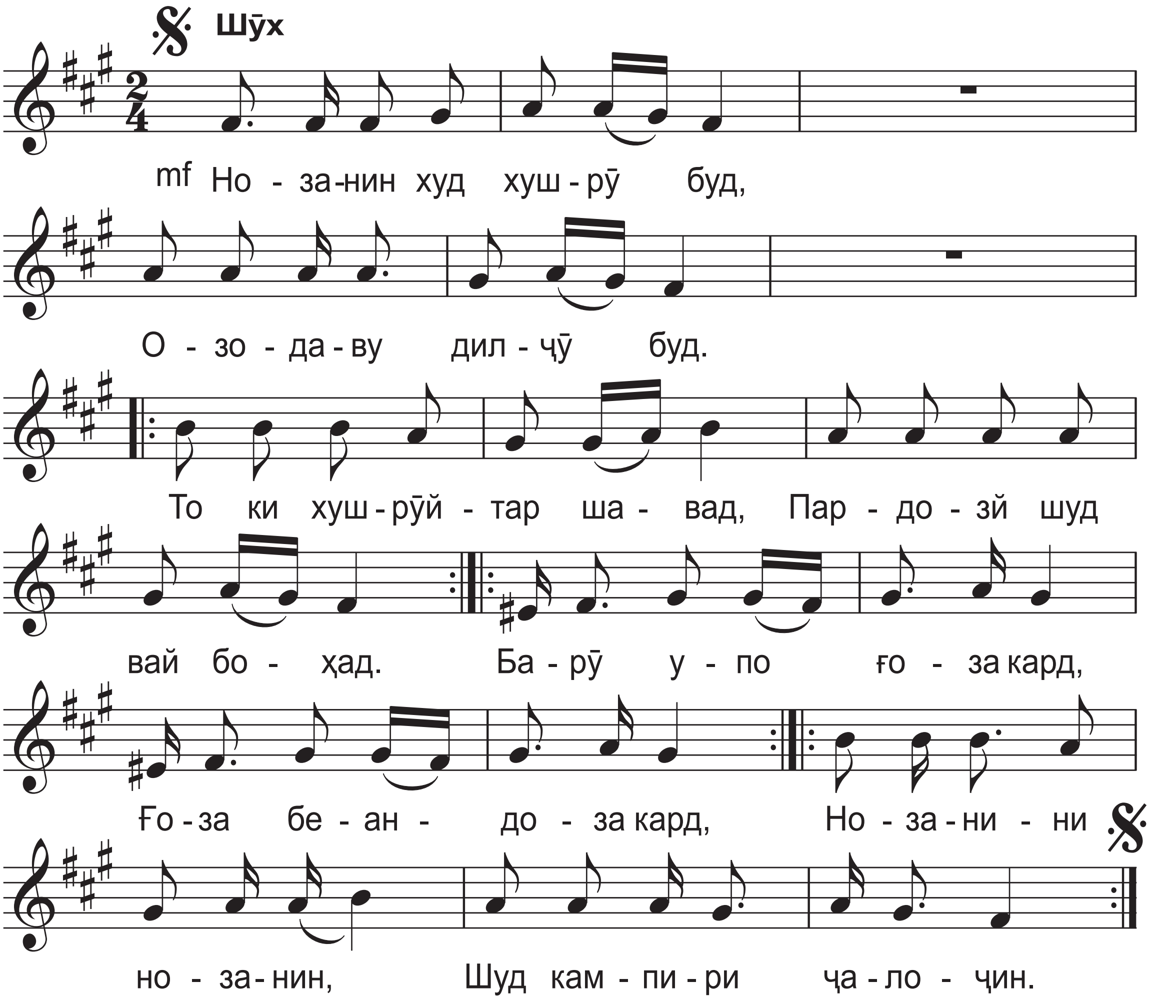
Нозанин худ хушрӯ буд,
Озодаву дилҷӯ буд.
То ки хушрӯйтар шавад,
Пардозӣ шуд вай беҳад.

Нақарот:
Ба рӯ упо ғоза кард,
Ғоза беандоза кард.
Нозанини нозанин
Шуд кампири ҷалоҷин.

Оинаро нигаҳ кард,
Мижжаашро сияҳ кард.
Мӯяшро пуртанга кард,
Нохунашро ранга кард.

Нақарот.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 5-6

АНСАМБЛИ ҲОФИЗОН

Гуруҳи ҳофизон, ки якҷоя суруд мехонанд, ансамбли ҳофизон номида мешавад. Ҳофизон ҳам мисли навозандагон дар **дуэт**, **трио**, **квартет** асарҳо иҷро мекунанд.

ДУЭТ

ТРИО

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КВАРТЕТ

Андозаи намунаи додашударо муайян кунед, онро дар дафтари машқи худ нависед ва хатҳои тактҳоро дуруст қайд кунед.

1.
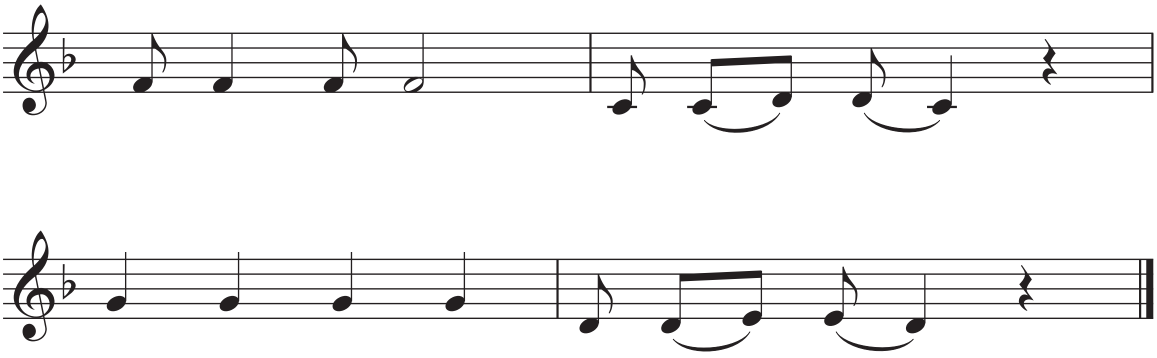
2.
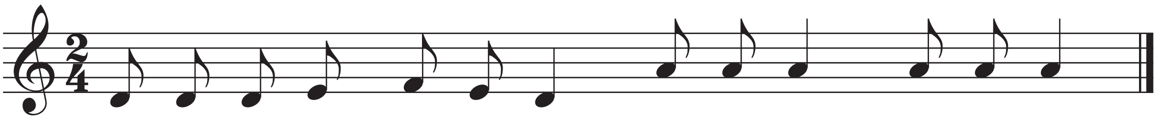
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

VARRAGIM

Шеъри П.Мўмин

Мусиқии Н.Норхўчаев

Хушҳолона
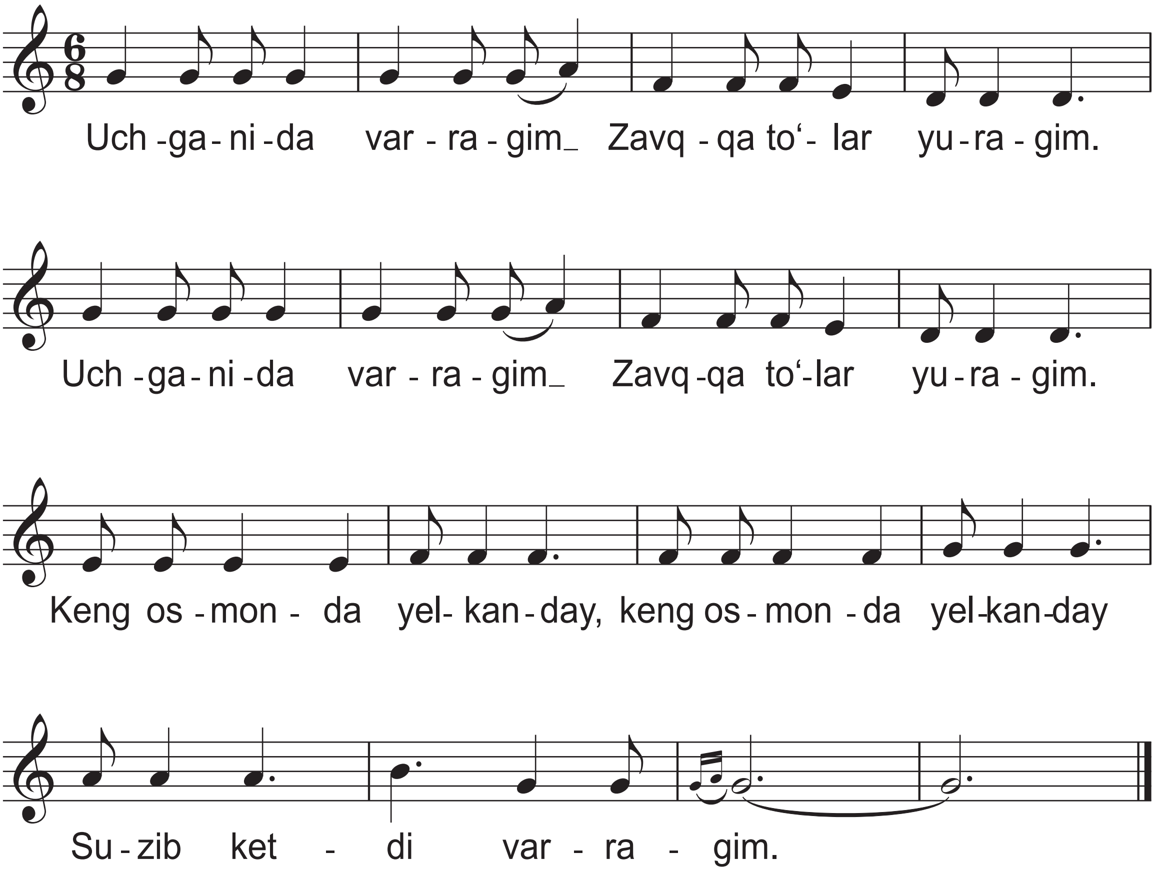
Uchganida varragim,
Zavqqa to'lar yuragim.
Keng osmonda yelkanday,
Suzib ketdi varragim.

Uchganida goh – goh,
Har tomonga tashlar shox.
Talay varrakchalarni
Suzib ketdi varragim.

Dirdiragi varanglar
Ana-ana qaranglar.
Uchayotgan quroqdan,
O'zib ketdi varragim.

Rosa uchdi osmonda,
Lekin qoldim armonda:
Kuchli shamol turganda
O'zib ketdi varragim.

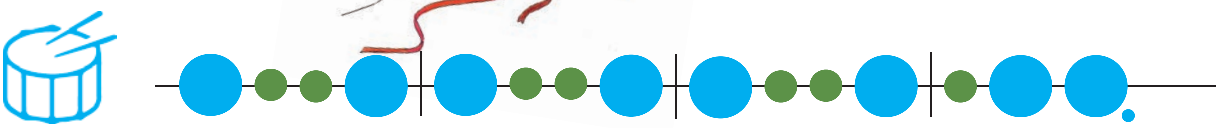

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

АЛЛАЁ АЛЛА

Шеъри У.Раҷаб | Мусиқии А.Ҳайдаров
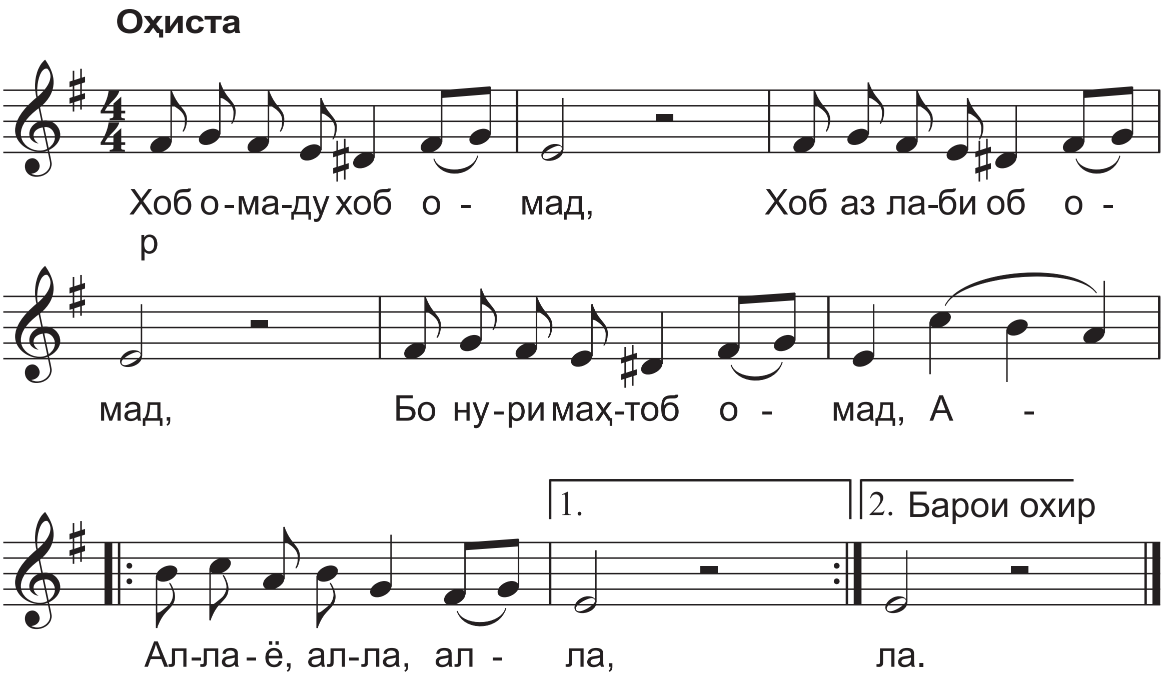
Хоб омаду хоб омад,
Хоб аз лаби об омад,
Бо нури маҳтоб омад,
Аллаё, алла, алла,
Аллаё, алла, алла.

Мусича намепарад,
Бузича намечарад,
Хоби Фарангис барад,
Аллаё, алла, алла,
Аллаё, алла, алла.

Хоб омад таг-таги ҷар,
Хобид кӯҳу камар,
Хобид сабзаи тар,
Аллаё, алла, алла,
Аллаё, алла, алла.

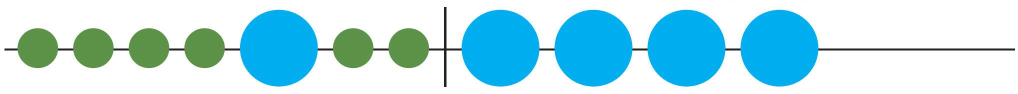

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Дарсҳои 7-8

АНСАМБЛИ ХОР ВА РАҚСИ БАЧАГОНАИ “БУЛБУЛЧА” БА НОМИ ШЕРМАТ ЁРМАТОВ

Ансамбли хор ва рақси бачагонаи «Булбулча»-и ба номи Шермат Ёрматов, ки дар Осиёи Миёна ягона аст, соли 1970 дар назди Ширкати телевизион ва радиои Ӯзбекистон таъсис ёфта буд. Он на танҳо дар мамлакати мо, балки дар Франсия, Хитой, Туркия, Россия, Булғория, Белорусия, Украина, Конго, Финляндия, Латвия, Литва, Эстония ва дигар мамлакатҳо санъати сурудхонии бачагони ӯзбекро намоиш додааст. Дар ин даста ҳамчунин, дар Ӯзбекистон ҳудуди 100 нафар ҳунармандони шоиста, оҳангсоз, барандагони ҷоизаи “Ниҳол” ва мутахассисони соҳаҳои мухталиф тарбият ёфтаанд. Роҳбари бадеии он Шермат Ёрматов мебошад, ки аз синфҳои поёнӣ бо сурудҳои нотакрори худ ба шумо ошно аст. Ансамбли хор ва рақси бачагонаи “Булбулча” ба воситаи телевизион сурудҳои нави эҷодкардаи бастакорони моро мунтазам пешкаш менамояд.

Ҳудуди 1000 таронаи бачагона, аз қабили суруди “Соғлом авлод қўшиғи”, “Неваралар қўшиғи”, “Ватанҷоним Ватаним”, “Анҷир”, “Алифбо байрами”, “Куз” иҷро карда, манзури халқамон гардонда шудааст.

Намуна аз сурудҳо дар иҷрои ансамбли бачагонаӣ “Булбулча” гӯш кунед.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

BUGUN YANA BESH OLDIM

Шеъри П.Мӯмин

Мусиқии Ш.Ёрматов
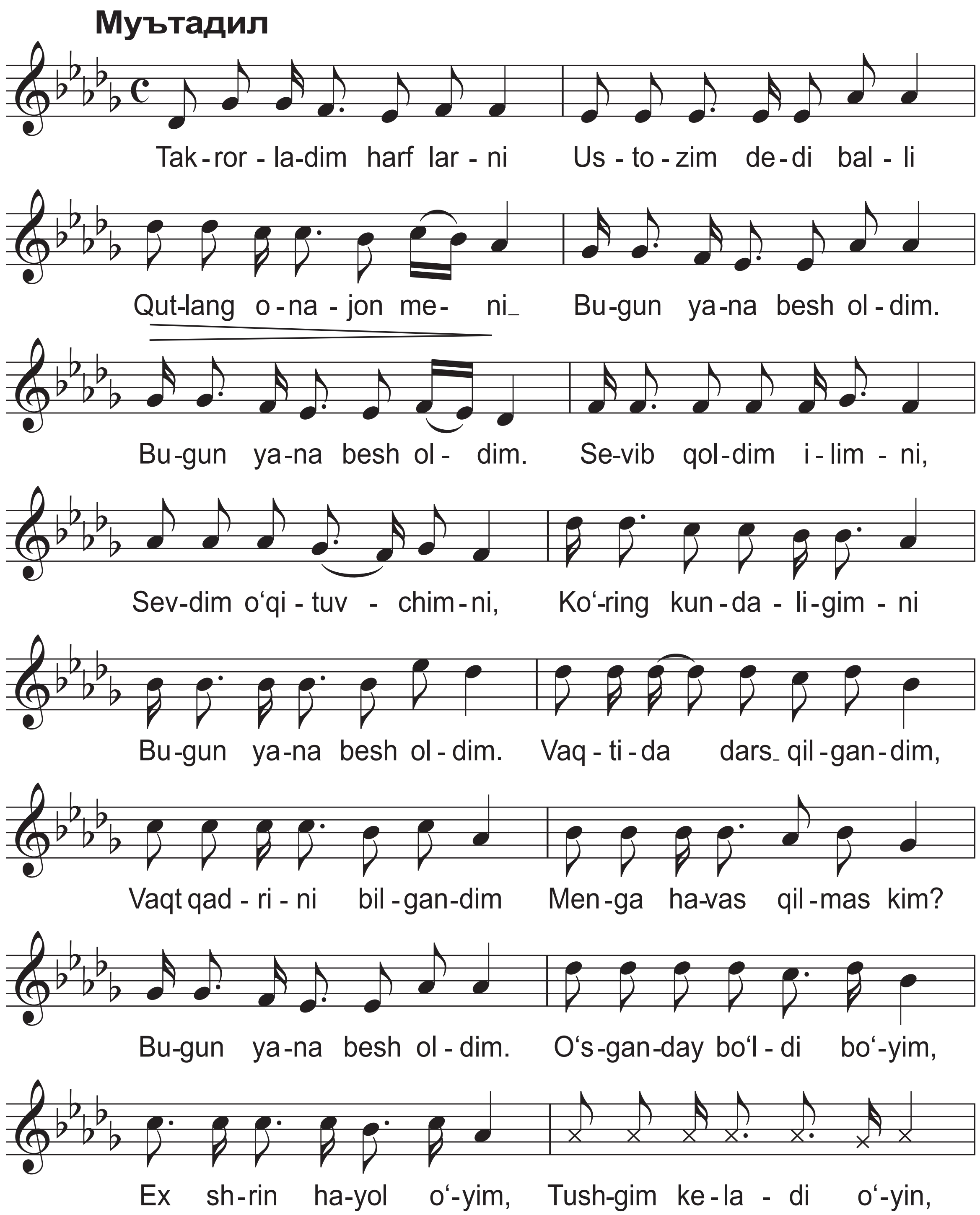
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

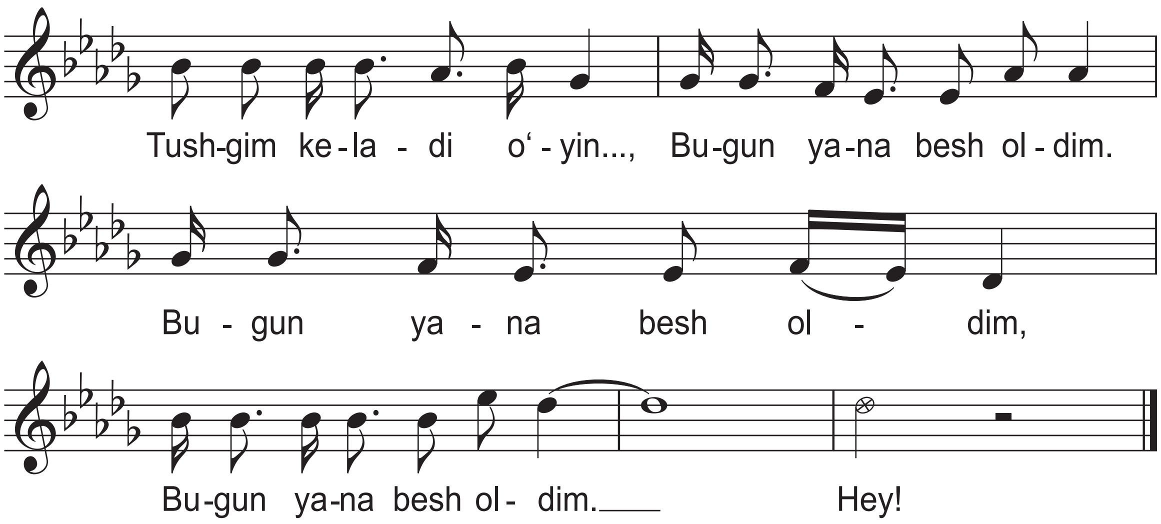

Takrorladim harflarni
Ustozim dedi “balli”
Qutlang, onajon, meni
Bugun yana “5” oldim. (2 маротиба)

Sevib qoldim ilmni,
Sevdim o‘qituvchimni.
Ko‘ring kundaligimni
Bugun yana “5” oldim. (2 маротиба)

Vaqtida dars qilgandim,
Vaqt qadrini bilgandim
Menga havas qilmas kim?
Bugun yana “5” oldim. (2 маротиба)

O‘sganday bo‘ldi bo‘yim,
Ex, shirin xayol o‘yim,
Tushgim keladi o‘yin...,
Bugun yana “5” oldim. (2 маротиба)

?! Суруди “Bugun yana besh oldim”-ро дар ичрои созҳои мусиқӣ ифоданок сароед.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ТЕАТР-СТУДИЯИ МУСИҚИИ БАЧАГОНАИ «ТОМОША»

Барномаи консертии театр-студияи бачагонаи мусиқии "Томоша"-ро, ки наврасони соҳибистеъдодро гирд овардааст, бачагону наврасон дӯст медоранд ва бозавқ тамошо мекунанд. Театр-студияи бачагонаи мусиқии "Томоша" соли 1988 барномаи аввалини консертии "Бозори Шарқӣ"-ро пешкаши тамошобинон карда буд. Роҳбари бадеии он Нодира Қурбонова мебошад.

Гурӯҳи "Томоша" дар саҳнаҳои байналмилалӣ, дар фестивалҳо "Мо аз сарзамини Ӯзбекистони озоду обод ҷаннатмаконем" гуфта суруд мехонад, анъана ва идҳои халқи моро ба ҳамсолони худ аз мамлакатҳои гуногун шинос мекунад.

Онҳо дар бисёр озмунҳои байналмилалии кӯдакон дар Русия, Германия, Франсия, Хитой, Ҳиндустон ширкат намуда, сазовори ҷойҳои намоён гардиданд.

Ин гурӯҳ ҳамчунин, яке аз ширкаткунандагони аслии таҷлили "Арчаи президент" аст, ки ҳар сол дар соли нав пайваста баргузор мешавад. Бисёр афсонаҳои шавқоварро ба саҳна гузошта, ба бачагони мо пешкаш намудааст.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

BUVIJON

Шеъри Кавсар Турдиева

Мусиқии Нодира Қурбонова
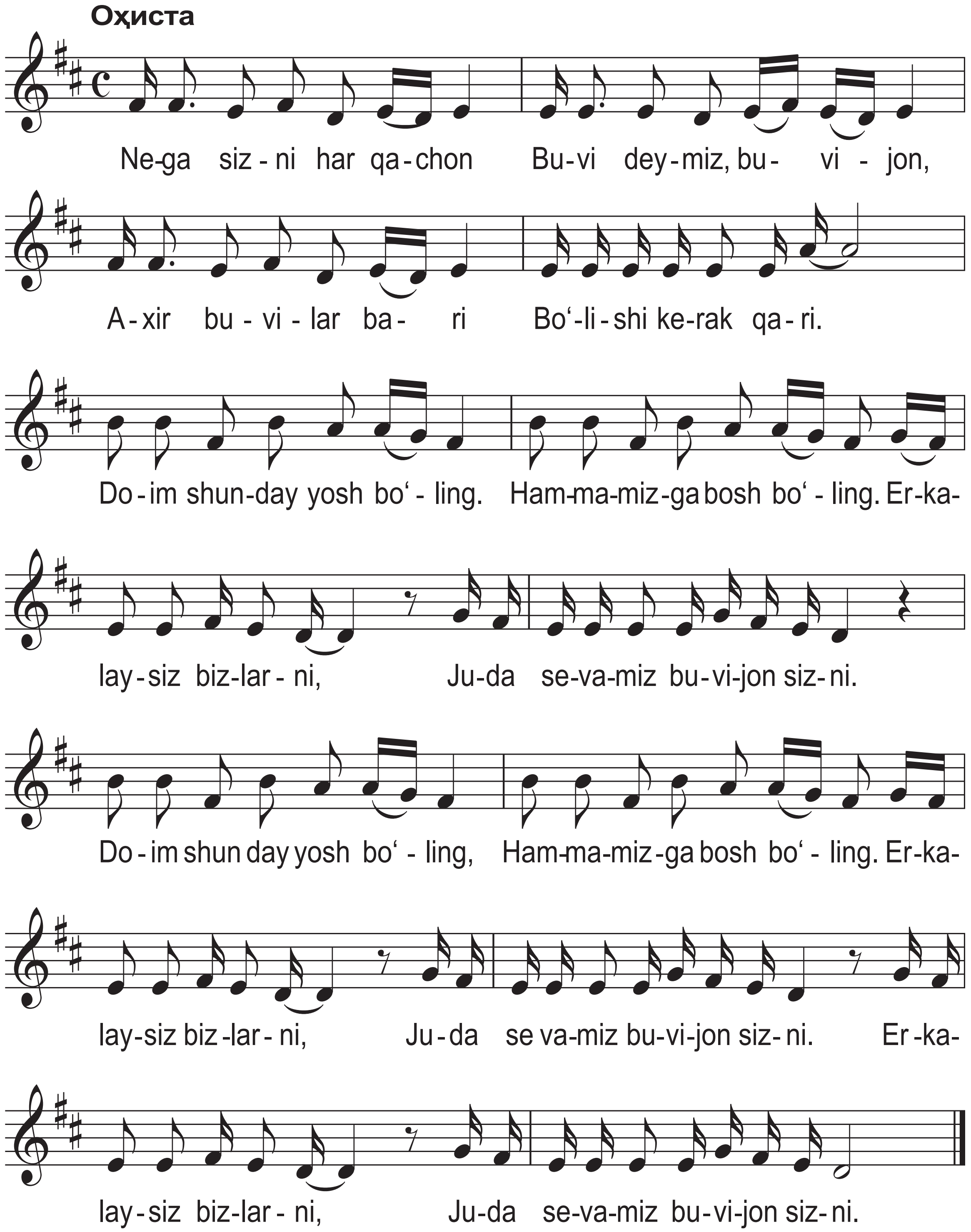
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Nega sizni har qachon,
Buvi deymiz, buvijon,
Axir buvilar bari
Bo‘lishi kerak qari.

Нақарот:
Doim shunday yosh bo‘ling,
Hammamizga bosh bo‘ling.
Erkalaysiz bizlarni,
Juda sevamiz sizni. 2 маротиба

Dadamizga onasiz,
Eng mehribon donosiz.
Bizni ko‘rsangiz qachon
Qilasiz achom-achom.

Нақарот.

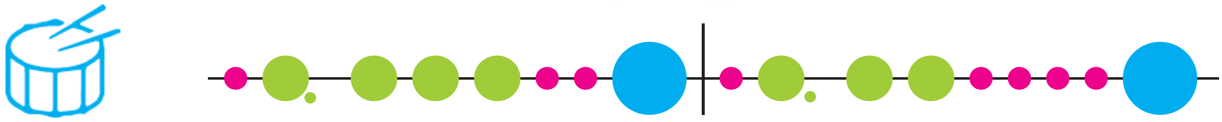

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

BOLARI

Шеъри П.Мӯмин

Мусиқии А.Мансуров
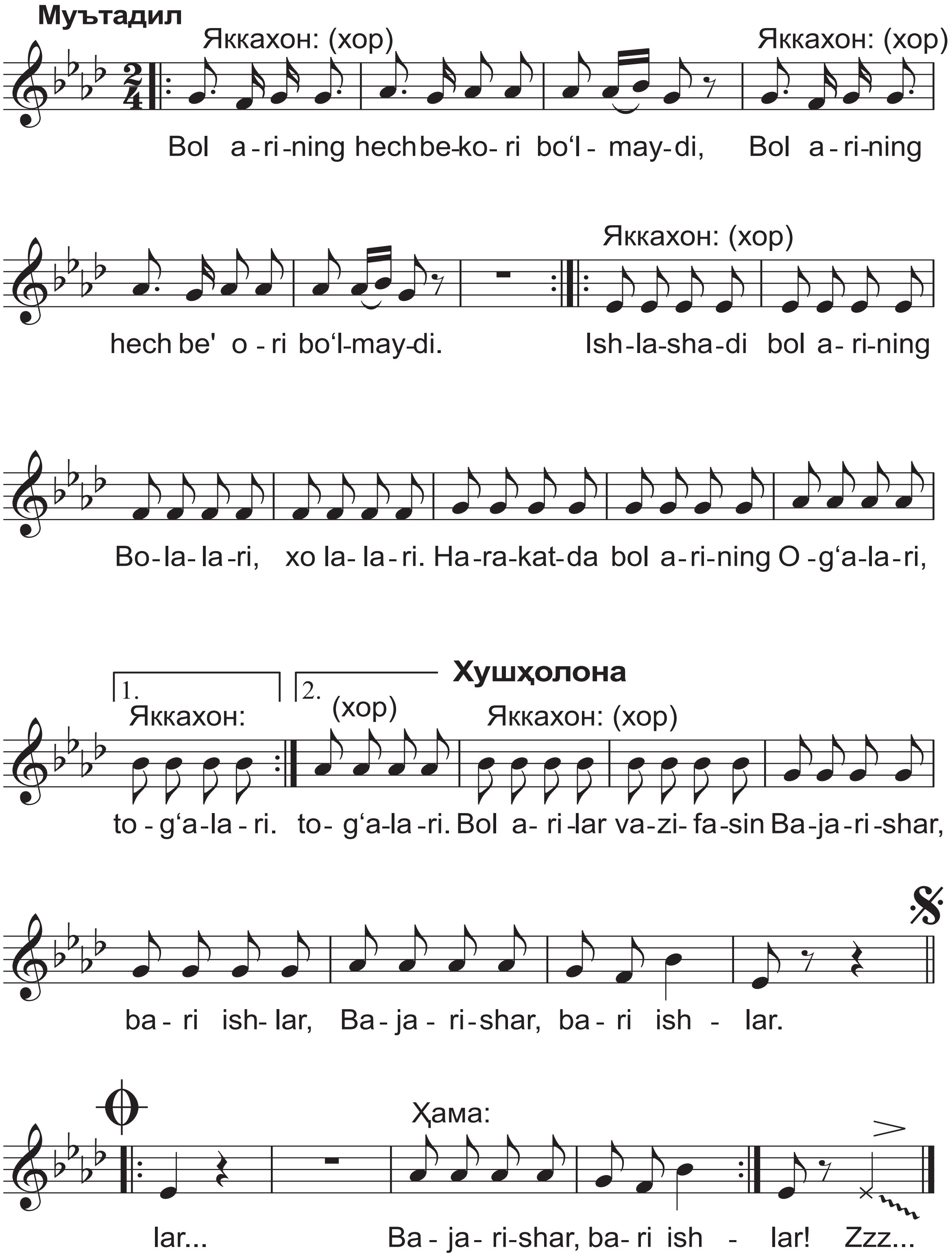
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Bol arining hech bekori bo‘lmaydi,
Bol arining hech be’ori bo‘lmaydi.

Нақарот:
Ishlashadi bol arining
Bolalari, xolalari.
Harakatda bolarining
Og‘alari, tog‘alari.
Bol arilar vazifasin
Bajarishar, bari ishlar,
Bajarishar, bari ishlar.
Bol arilar sira sira erinmas,
Ish paytida xonasida ko‘rinmas.

Shu sababdan bol arilar asali
Bo‘lar ekan juda, juda mazali.

Нақарот.

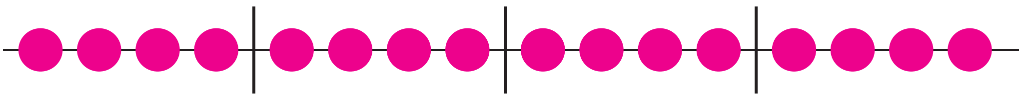

Андозаи намунаҳои додашударо муайян кунед ва онҳоро дар дафтари машқи худ иҷро кунед.
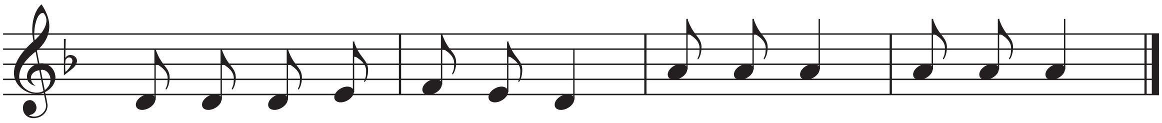
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

БОБИ IV. МАФҲУМИ КОМПОЗИТОР

Дарсҳои 1-2

Композитор – офарандаи асари мусиқӣ. Он мавзӯи муайянро бой мегардонад ва тасвири бадеӣ дода, бо забони мусиқӣ нақл мекунад Композиторон мусиқии бисёровозӣ ва асарҳои саҳнавӣ ҳам меофаранд.

КОМПОЗИТОР МУТАЛ БУРҲОНОВ

Эҷодкори мусиқии Суруди давлатии Республикаи Ӯзбекистон, ки ҳар саҳар дар кишвари мо садо дода, ифтихору шаъну шарафи халқи моро ифода мекунад, композитори маъруфи мо Мутал (Мутаваккил) Бурҳонов 5 майи соли 1916 дар Бухоро дар оилаи зиёӣ ба дунё омадааст.

Вай бо истеъдоди нотакрор, асарҳои пурмазмуну дилкашаш мамлакати моро ба ҷаҳониён шинос кард.

Дар баробари асарҳои зиёди саҳнавӣ ӯ барои филмҳои машҳур сурудҳо низ эҷод кардааст. Сурудҳои ӯ “Maftun bo‘ldim” аз филми “Maftuningman”, “Yulduz va qizlar qo‘shig‘i”, “Do‘ppi tikdim ipaklari tillodan” аз он ҷумла аст.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

DO‘PPI TIKDIM

Шеъри Туроб Тўла

Мусиқии М. Бурҳонов

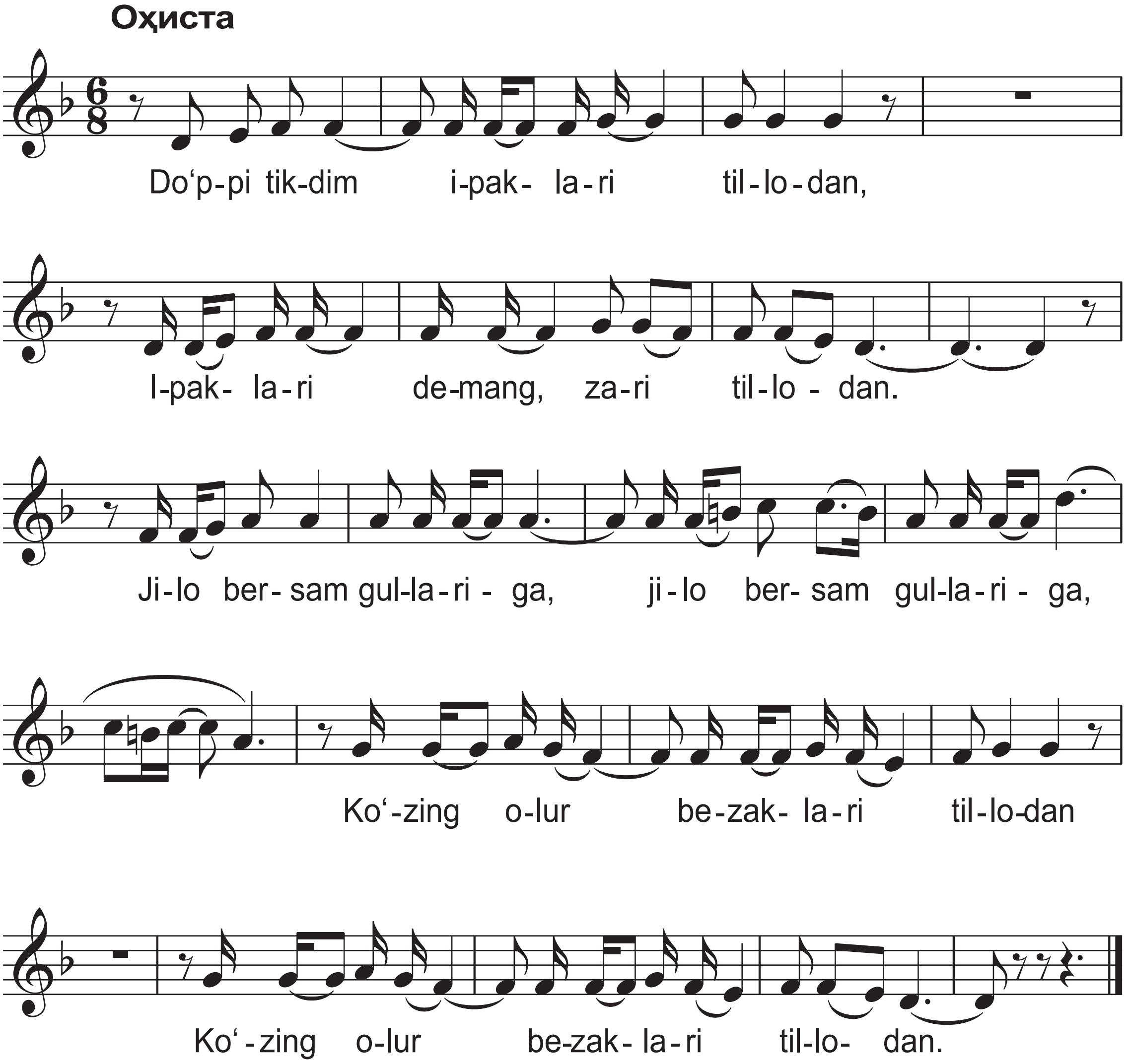

Do‘ppi tikdim ipaklari tillodan,
Ipaklari demang, zari tillodan.
Jilo bersam gullariga,
Ko‘zing olur, bezaklari tillodan.

Guli lola, guli lola,
Ko‘zing otashiga olma uni lola,
Ko‘zing otashiga solma uni lola.
Dilu joni bilan nola qilur nola!

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Андозаи намунаи додашударо муайян кунед, онро дар дафтари машқи худ нависед ва хатҳои тактҳоро дуруст қайд кунед.

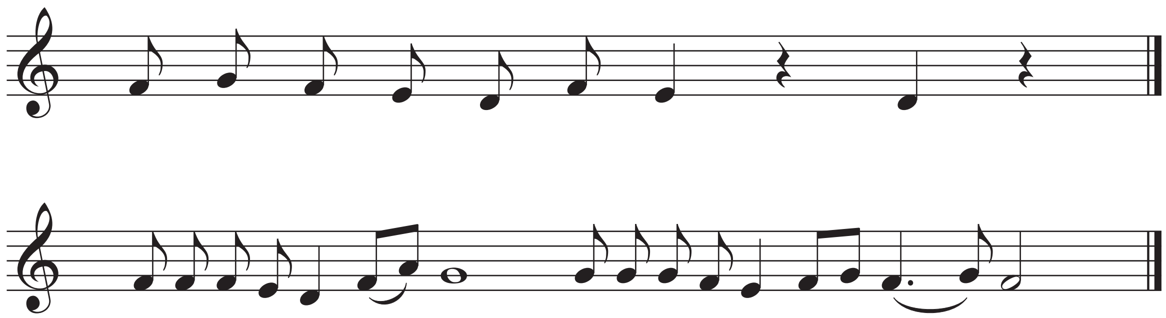

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

SHAFTOLIGA SAVOLIM

Шеъри П. Мӯмин

Мусиқии Н.Норхӯҷаев

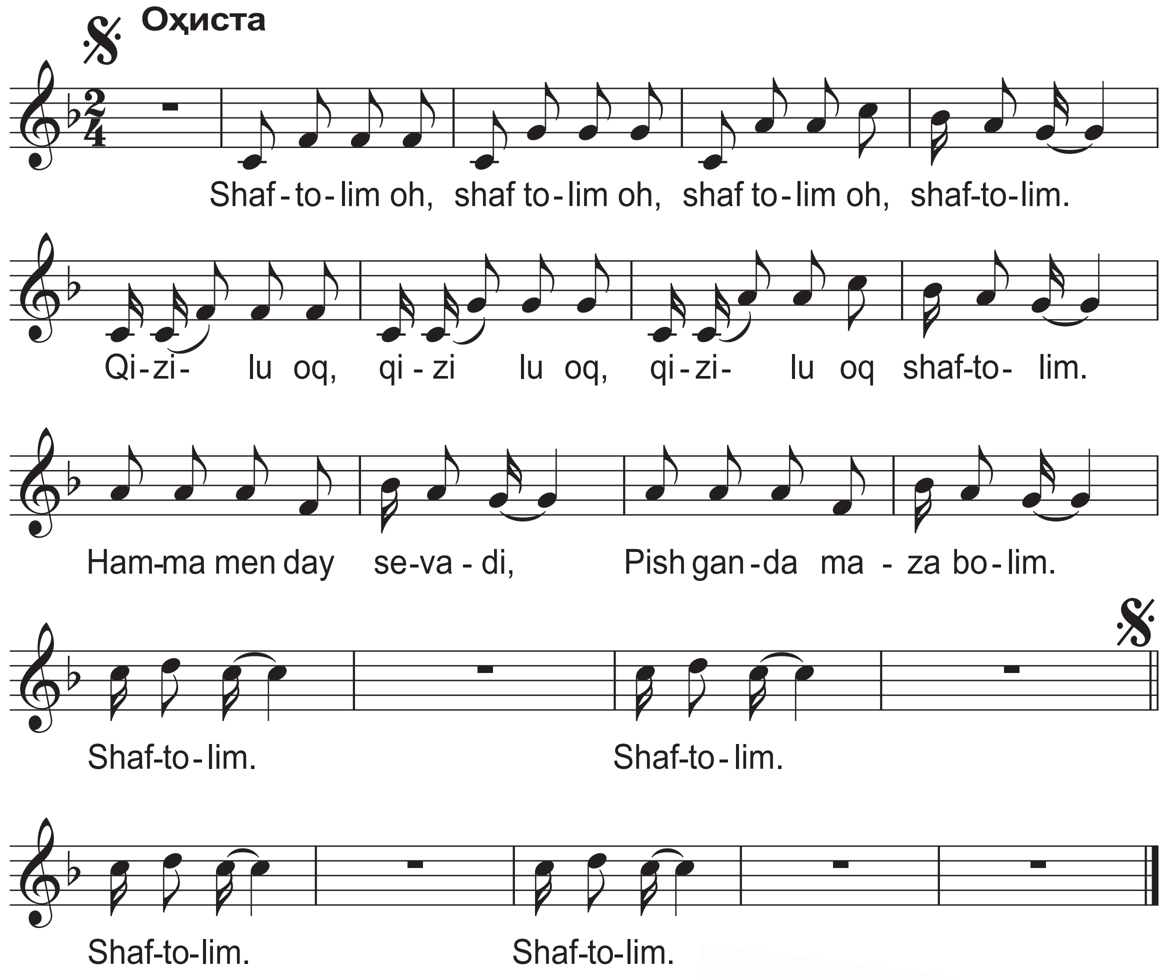

Asta aytib, asta aytib,
Asta aytib beraqol:
Seni topgan, seni topgan,
Seni topgan qay olim?

Indamadi shaftolim,
Qiyin ekan savolim,
Shaftolim, shaftolim,
Shaftolim, shaftolim.

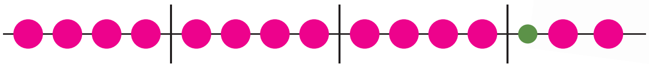

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КОМПОЗИТОР САНГАЛӢ ҲАМИДОВ

Узви Иттифоқи оҳангсозони Тоҷикистон, композитор Сангалӣ Ҳамидов соли 1958 дар шаҳри Душанбе таваллуд шудааст. Омӯзишгоҳи мусиқии шаҳри Душанбе, Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Турсунзода ва Консерваторияи миллии Тоҷикистон ба номи Т.Сатторовро хатм намудааст. Самти асосии эҷодиёти С.Ҳамидов мусиқии бачагона буда, дар жанрҳо ва мавзуъҳои гуногуну шавқовар оҳангҳою сурудҳо офаридааст. Миқдори зиёди сурудҳои ӯ барои хори бачагона аз қабили “Модарҷонам”, “Кабӯтарони сулҳ”, “Лала лулу”, “Гули Наврӯз”-ро хонандагони ҷавон дӯст медоранд ва месароянд.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МОДАРҶОНАМ

Шеъри У.Раҷаб

Мусиқии С.Ҳамидов
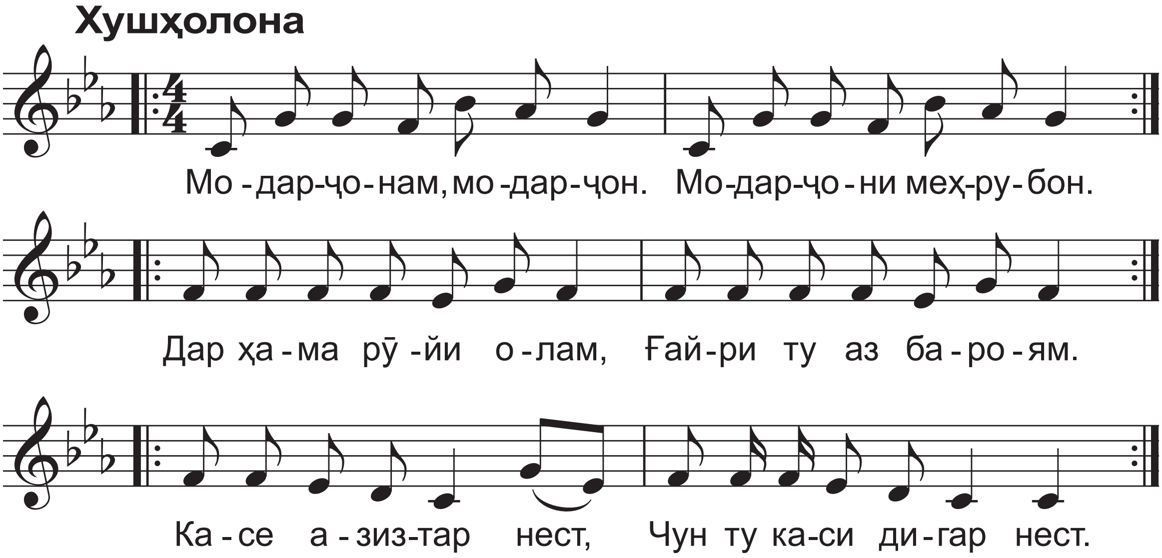
Модарҷонам, модарҷон.
Модарҷони меҳрубон.

Дар ҳама рӯйи олам,
Ғайри ту аз бароям.

Касе азизтар нест,
Чун ту каси дигар нест.

Ман ҳам яктои туям,
Якто барои туям.

Ту, модарҷон, ягона,
Ман мағзаму ту дона.

Худи худам медонам,
Ки дар тамоми олам.

Аз ту азизтар нест,
Чун ту каси дигар нест.

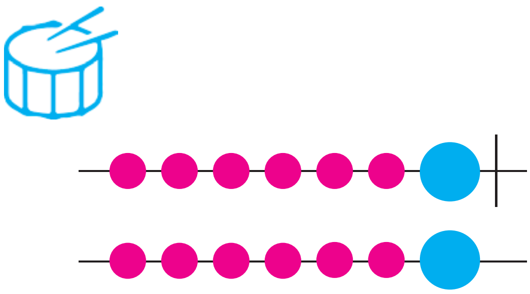

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ЛАЛА ЛУЛУ

Шеъри Нарзуллои Абдулло

Мусиқии С.Ҳамидов
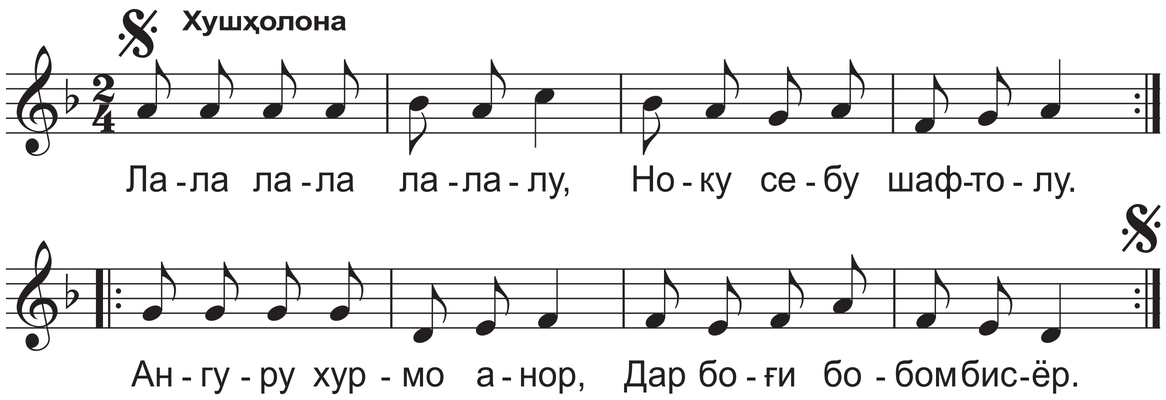
Лала, лала, лалалу,
Ноку себу шафтолу.
Ангуру хурмо, анор,
Дар боғи бобом бисёр.

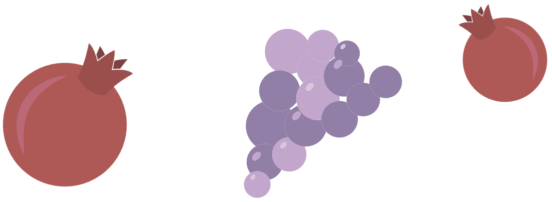

Рата-тата, тата-там,
Ману Собиру Акрам.
Меравем ба сӯи боғ,
Медароем мо аз роғ.

Кишу-кишу кишкунон,
Рамонда гунҷишкакон.
Зангула занем данг-данг,
Гунҷишкон шуданд гаранг.

Тапу-тапу тап-тапа,
Маро боғ бурда апа.
Дар ҳавои хуши боғ,
Баромадем ба каппа.

Лала, лала, лалалу,
Ноку себу шафтолу.
Ангуру хурмо, анор,
Дар боғи бобом бисёр.

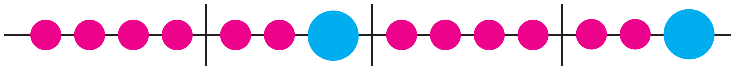

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КОМПОЗИТОР АБДУРАҲМОН ТОШМАТОВ

Яке аз оҳангсозҳои номдори Тоҷикистон Абдураҳмон Тошматов соли 1947 дар ноҳияи Спитамени вилояти Суғди Тоҷикистон таваллуд шудааст. Ӯ омӯзишгоҳи мусиқии ба номи Содирхон ҳофиз ва консерваторияи давлатии Тошканд ба номи Мухтор Ашрафи-ро хатм намудааст. Самти асосии эҷодиёти Абдураҳмон Тошматов мусиқӣ барои оркестри созҳои миллӣ, асарҳо барои хор, асарҳо барои бачагон мебошад.

Зиёда аз 100 суруди Абдураҳмон Тошматов бо мазмуни рангин ба дили сарояндаҳои ҷавон роҳ ёфтаанд. Сурудҳои дилкаши ӯ "Офтобак", "Мушаки айёр", "Мусича" ва ғайраро кӯдакон дӯст медоранд.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУСИЧА

Шеъри А.Озод

Мусиқии А. Тошматов
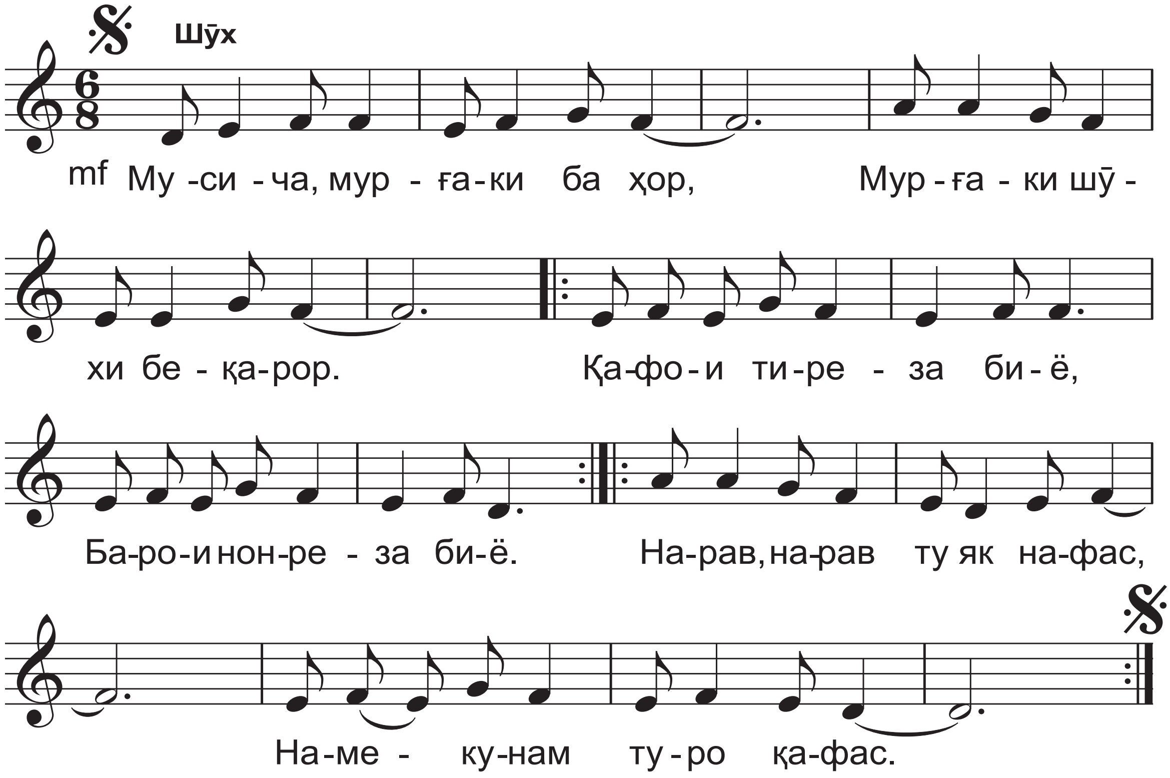
Мусича мурғаки баҳор,
Мурғаки шӯхи беқарор.
Қафои тиреза биё,
Барои нонреза биё.

Нақарот.
Нарав, нарав ту як нафас,
Намекунам туро қафас.

Биё, бихон ашӯлаат,
Бихон ҳамон ашӯлаат.
Қу-қу-қу-қу баҳор шуд,
Ризқаки мо қатор шуд.

Нақарот.

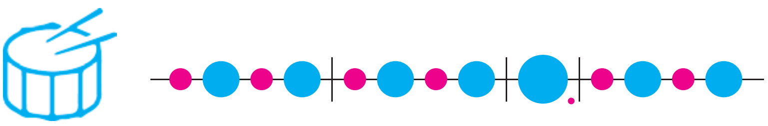

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

МУШАКИ АЙЁР

Шеъри М. Бахтӣ

Мусиқии А. Тошматов
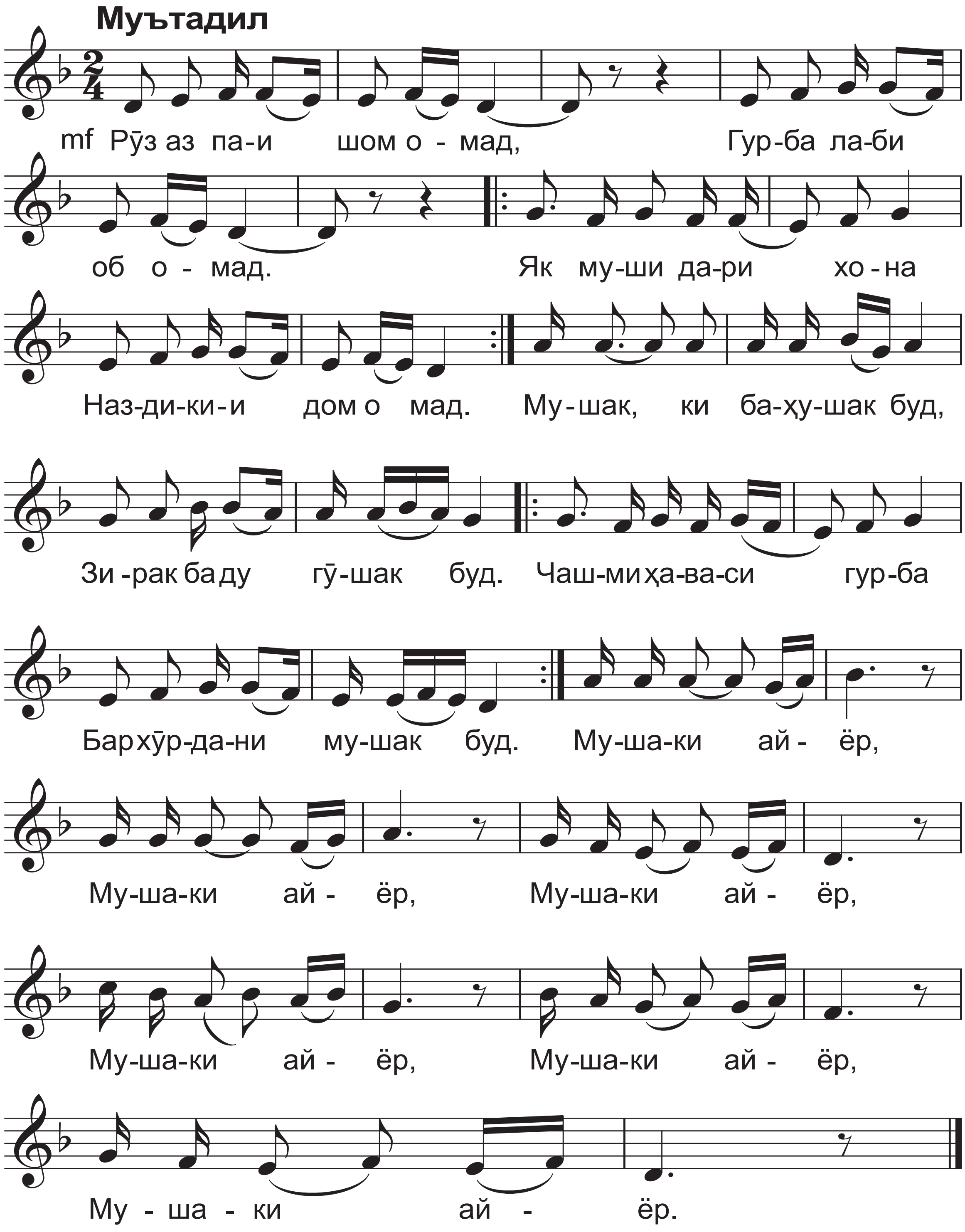
*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Рӯз аз пайи шом омад,
Гурба лаби бом омад.
Як муши дари хона,
Наздикии дом омад.
Мушак, ки баҳушак буд,
Зирак ба ду гӯшак буд.
Чашми ҳаваси гурба
Бар хӯрдани мушак буд.

Нақарот:
Мушаки айёр. (6-бор)

Муш роҳи халосӣ кофт,
Рақсида суруде бофт.
Бар сӯрохи як девор
Бигрехту халосӣ ёфт.
Гурба паси айвон монд,
Лаб лесида ҳайрон монд.

Нақарот:
Мушаки айёр. (7-бор)

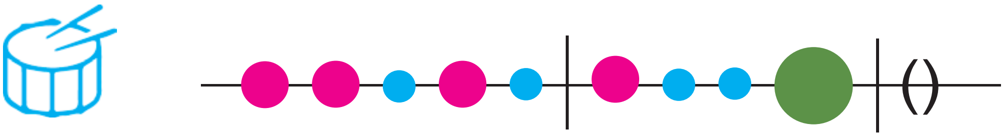

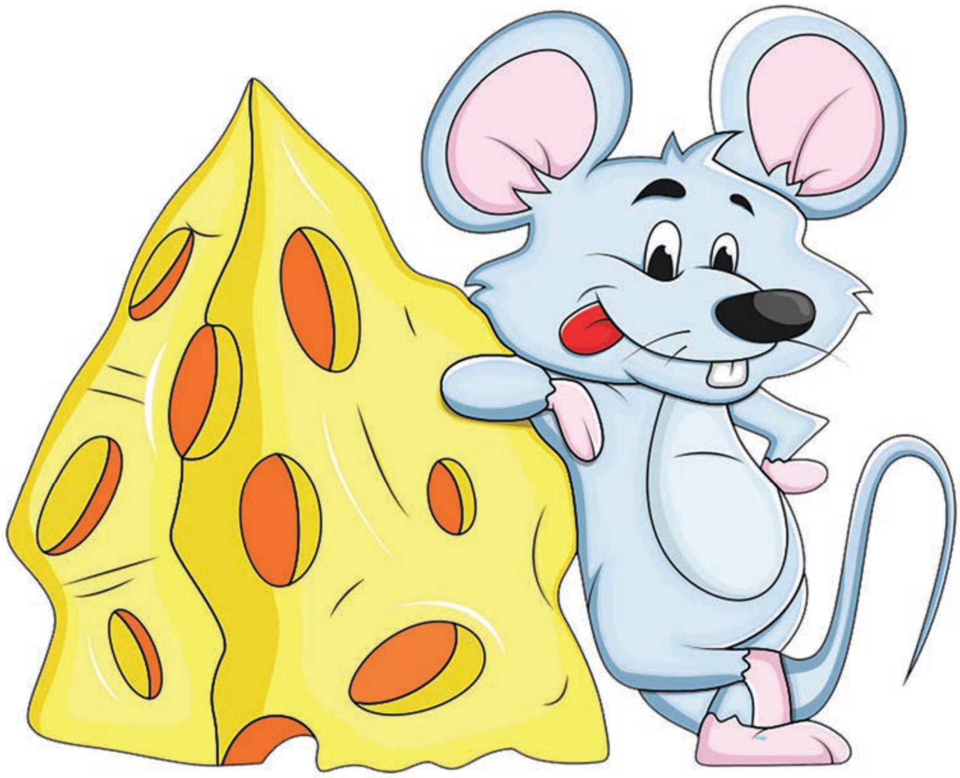

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

?! Номҳои нотаҳои додашударо ёбед, онро дар ҳиҷои “ля” ифоданок хонед, оҳанг ва номи сурудро ёбед.

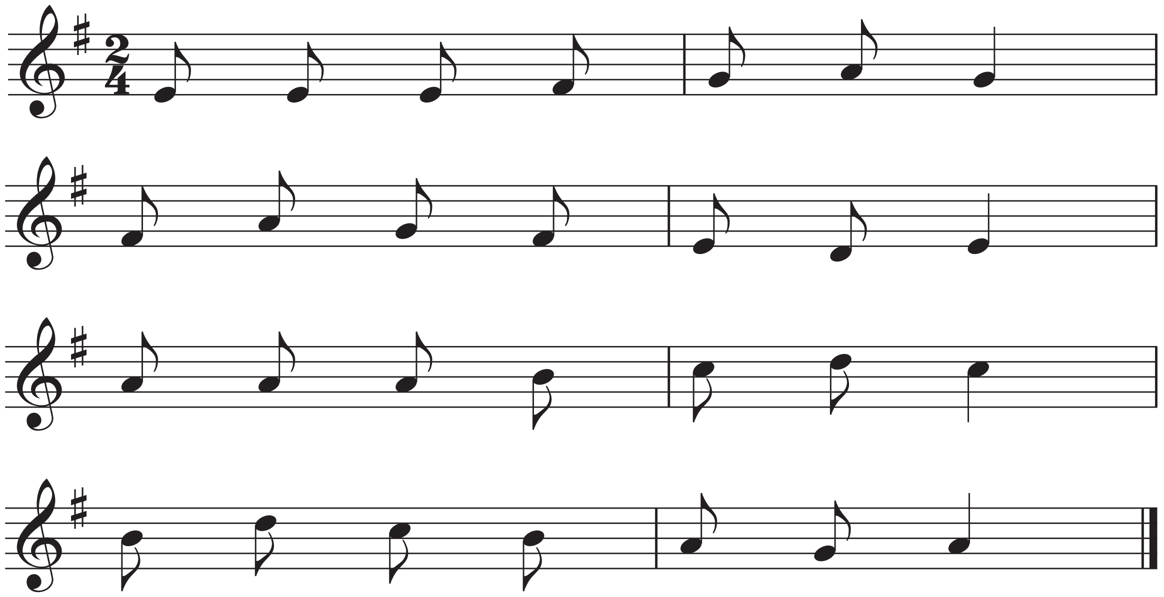

Дар мисоли зер дарозии нотаҳои гумшударо ёбед, шумораи онҳоро бо кафкӯбӣ баён кунед.

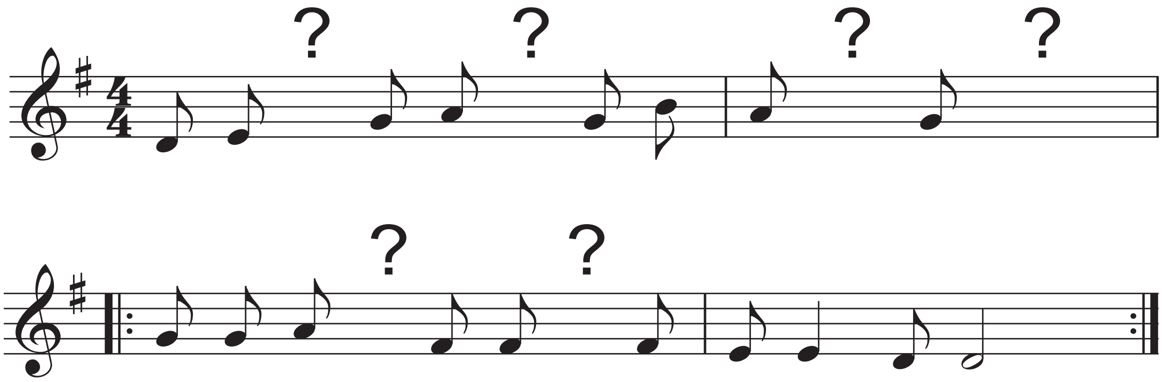

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

КОМПОЗИТОР АҲМАД ҲАЙДАРОВ

Санъат ва маданияти халқҳои бародари ӯзбеку тоҷик тӯли чандин аср бо ҳам алоқаманд аст. Композитор Аҳмад Ҳайдаров, ки ҳам ба забони ӯзбакӣ ҳам ба тоҷикӣ тарона менависад, 22 сентябри соли 1960 дар шаҳри Бухоро ба дунё омадааст. Эҷодиёти мусиқии халқии Бухоро ва осори оҳангсозони бузурги Бухоро – Мутаваккил Бурҳонов, Мухтор Ашрафӣ, Мустафо Бафоев барои ҳамчун оҳангсоз ба воя расидани А.Ҳайдаров нақши муҳим бозиданд.

Узви Иттифоқи оҳангсоз ва бастакорони Ӯзбекистон Аҳмад Ҳайдаров барои кӯдакону наврасон асарҳои бисёр эҷод кардааст. Имрӯзҳо таронаҳои тоҷикии ӯ – “Мулки меҳрубон”, “Хоҳаракам”, “Аллаё-алла”-ро кӯдакон дӯст медоранд ва месароянд.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ХОҲАРАКАМ

Шеъри У.Раҷаб — Мусиқии А.Ҳайдаров

Шӯх
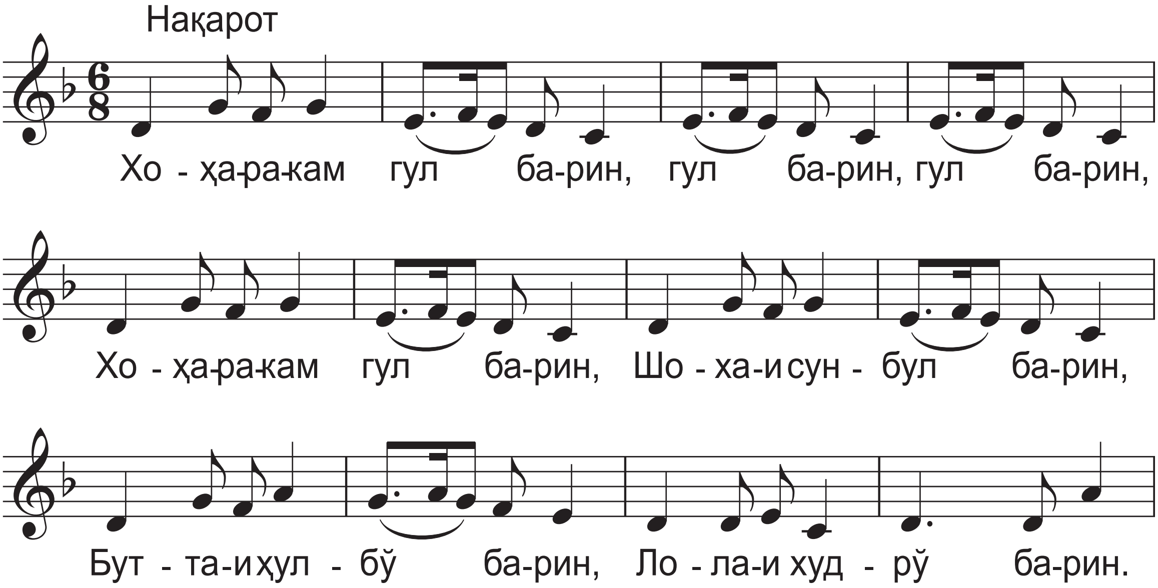
Нақарот:
Хоҳаракам гул барин,
Шохаи сунбул барин,
Буттаи ҳулбӯ барин,
Лолаи худрӯ барин.

Ду мӯякаш – шаби тор,
Ду рӯякаш – ду анор,
Ду чашмакаш – ду бодом,
Мисли ду чашми додом.
Нақарот.

Хоҳаракам, хоҳарам,
Худи худи модарам,
Ду солу як моҳ хурд
Аз ману аз додарам.
Нақарот.

Кони мағал хоҳарам,
Кони ғазал хоҳарам,
Дидадаро хоҳарам,
Шодии мо хоҳарам.
Нақарот.

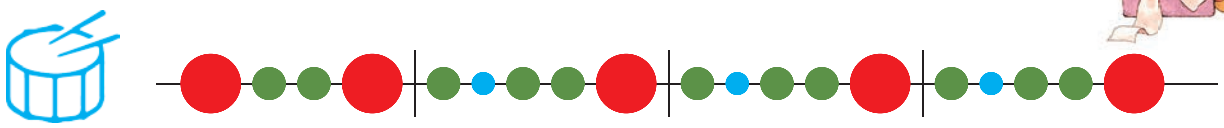

Мустаҳкамкунии мавзӯъҳои андозаҳо, дарозии нотаҳо ва паузаҳо.

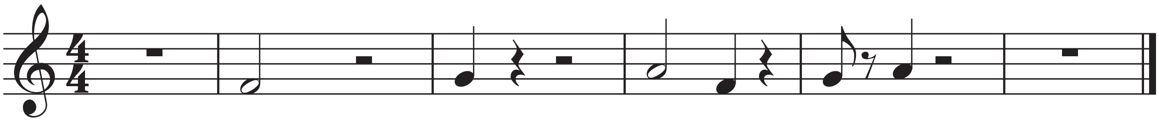

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ГУНҶИШКАК

Шеър ва мусиқии А.Ҳайдаров

Шӯх
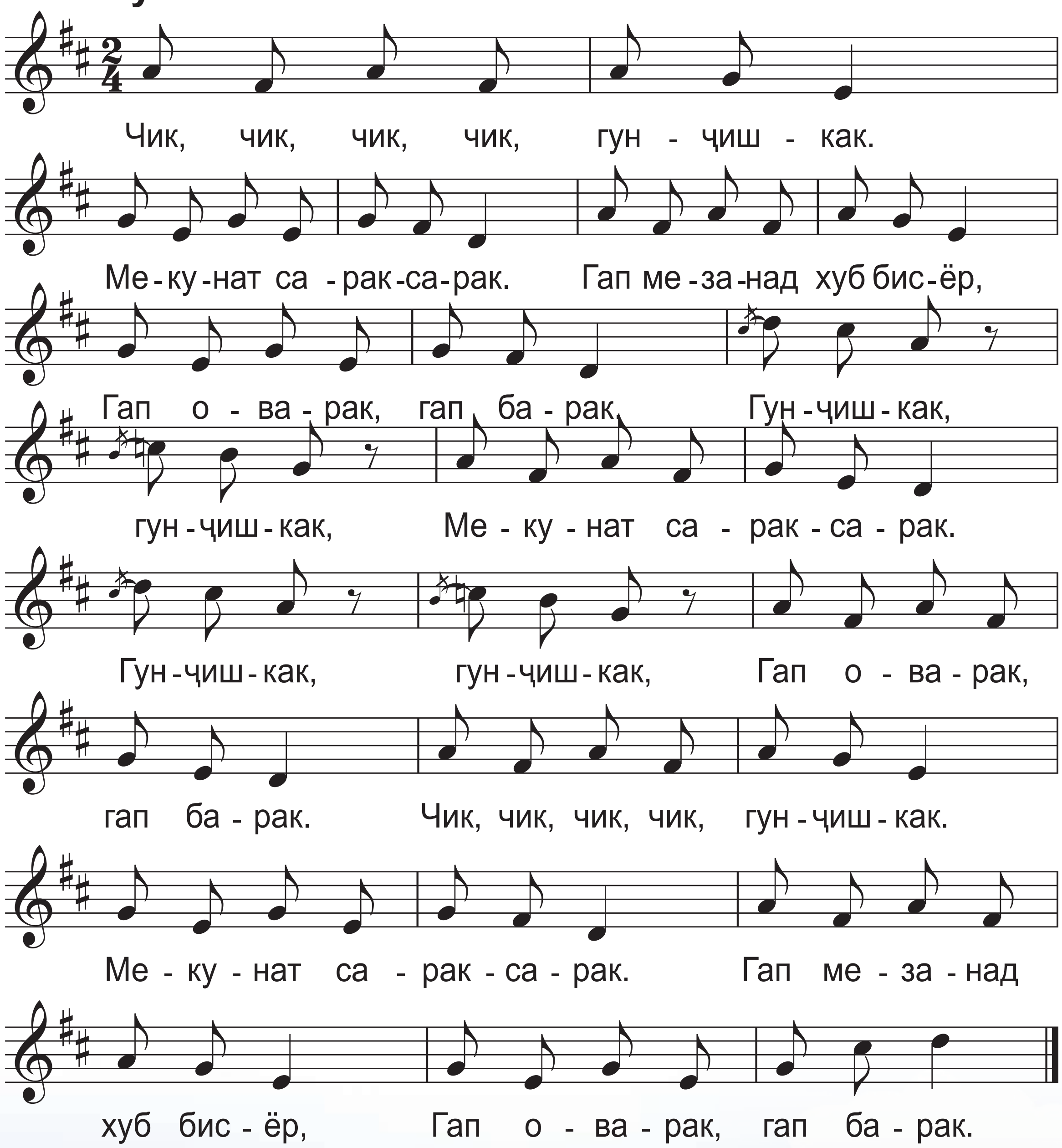
Чик, чик, чик, чик, гунҷишкак,
Мекунад сарак-сарак.
Гап мезанад хуб бисёр,
Гап оварак, гап барак.

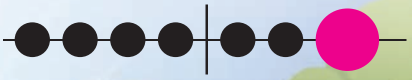

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

СУПОРИШҲО БАРОИ МУСТАҲКАМКУНӢ

1. Ансамбл чист? Шумо кадом намудҳои онро медонед?
2. Дуэт чист? Дар бораи трио, квартет чӣ гуфта метавонед?
3. Муаллифони суруди “Yosh askarlar qo‘shig‘i” киҳо ҳастанд? Мазмуни онро фаҳмонда диҳед.
4. Кадом ансамблро ансамбли навозандагон меномем?
5. Кадом ансамблро ансамбли сароядагон меномем?
6. Муаллифони суруди “Varragim” киҳо ҳастанд? Мазмуни онро фаҳмонда диҳед.
7. Муаллифони суруди “Аллаё, алла” киҳо ҳастанд? Онро бо ҳамроҳии асбобҳои созӣ ба таври ифоданок иҷро кунед.
8. Дар бораи ансамбли хор ва рақси бачагонаи “Булбулча” чӣ медонед?
9. Муаллифони суруди “Bugun yana “5” oldim” киҳо ҳастанд? Онро бо ҳамроҳии асбобҳои созӣ ба таври ифоданок иҷро кунед.
10. Театр-студияи мусиқии бачагонаи “Томоша” кай таъсис ёфтааст? Шумо дар бораи ин даста чиҳоро омӯхтаед?
11. Муаллифони суруди “Buvijon” киҳоянд? Мазмуни онро фаҳмонида диҳед.
12. Муаллифони суруди “Bolari” киҳо ҳастанд? Онро бо ҳамроҳии асбобҳои созӣ ба таври ифоданок иҷро кунед.
13. Композиторон гуфта киро дар назар доред? Дар синфҳои поёнӣ бо кадом оҳангсозон ва бастакорон ошно гаштед?
14. Кадом асарҳои оҳангсоз Мутал Бурҳоновро медонед?
15. Мазмуни суруди “Do‘ppi tikdim”-ро гӯед.
16. Муаллифони суруди “Shaftoliga savolim” киҳо ҳастанд? Онро бо ҳамроҳии асбобҳои созӣ ба таври ифоданок иҷро кунед.
17. Дар бораи оҳангсоз Сангалӣ Ҳамидов чӣ маълумот гирифтед? Кадом асарҳои оҳангсозро медонед?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

18. Муаллифони суруди “Модарҷонам” киҳо ҳастанд?
19. Муаллифони суруди “Лала лулу” киҳо ҳастанд?
20. Дар бораи бастакор Абдураҳмон Тошматов чӣ маълумот гирифтед? Кадом асарҳои композиторон медонед?
21. Муаллифони суруди “Мусича” киҳо ҳастанд? Онро бо ҳамроҳии асбобҳои созӣ ба таври ифоданок иҷро кунед.
22. Муаллифони суруди “Мушаки айёр” киҳо ҳастанд?
23. Намунаи додашударо дар дафтари машқатон нусхабардорӣ кунед.

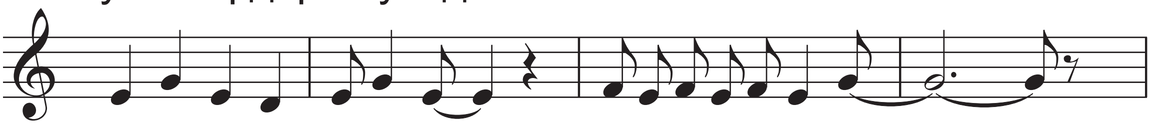

24. Дар бораи композитор Аҳмад Ҳайдаров чиро медонед? Кадом асарҳои композиторро омӯхтаед?
25. Суруд ва номи дар намуна овардашударо ёбед.

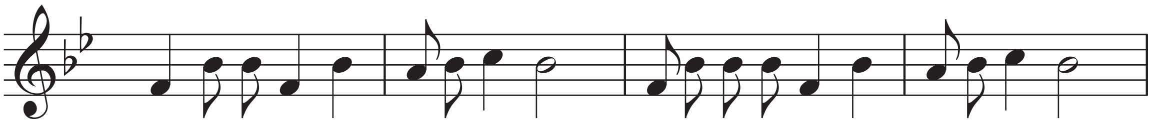

26. Ритми суруди “Хоҳаракам”-ро бо кафкӯбӣ иҷро кунед.
27. Ритми суруди “Гунҷишкак”-ро бо кафкӯбӣ иҷро кунед.
28. Намунаи додашударо бо номҳои нота хонед.

29. Намунаи додашударо дар ҳиҷои “до” хонед.
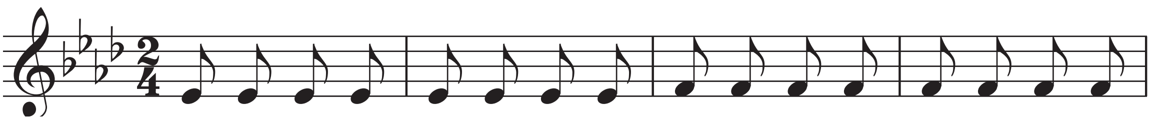
30. Сурудҳои дӯстдоштаеро, ки дар тӯли солҳо омӯхтаед, номбар кунед.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Мусиқӣ [Матн]: синфи 3-юми мактабҳои таълими миёнаи умумӣ / Н. Норхӯҷаев (ва диг.). – Тошканд: Маркази таълими республика, 2022. – 80 саҳ.

ISBN 978-9943-7814-2-9

УЎК 78(075.3)
КБК 85.31я72

O‘quv nashri

Nadim Norxo‘jayev, Ahmad Haydarov,
Gulnora G‘aniyeva

MUSIQA

Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarining
3-sinfi uchun darslik
(Tojik tilida)

Муҳаррир Хусрав Ҳамидов
Рассом Муниса Рустамбекова
Муҳаррири техникӣ Акмал Сулаймонов
Дизайнер Арина Хандамян
Саҳифабанд Виктор Хандамян

Ба чопаш 13.04.2022 имзо шуд. Андозаи 60X84 1/8.

Гарнитураи Ариал. Кегели 14.
Бо усули офсет чоп шудааст.
Ҷузъи чопии шартӣ 9,30.
Ҷузъи нашриву ҳисобӣ 6,82.
Теъдоди нашр ______нусха.
Фармоиши № ____

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ҷадвали нишондоди ҳолати китоби дарсии ба иҷора диҳанда

№	Ному насаби дониш-омӯз	Соли хониш	Ҳолати китоб ҳангоми гирифтан	Имзои раҳбари синф	Ҳолати китоб ҳангоми супоридан	Имзои раҳбари синф
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Ҷадвали болоӣ ҳангоми ба иҷора додан ва дар охири соли хониш баргардонида гирифтани китоб аз тарафи раҳбари синф аз рӯйи меъёрҳои зерин пур карда мешавад:

Нав	Ҳолати китоб ҳангоми бори аввал супоридан
Хуб	Муқоваaш бутун, аз қисми асосии китоб ҷудо нашудааст. Ҳамаи варақҳояш ҳаст, надаридааст, ҷудо нашудааст, дар саҳифаҳо навишт ва хатҳо нест.
Қаноатбахш	Муқова кaҷ шудааст, канорҳояш коҳида, якчанд хатҳо кашида шудаанд, ҳолати аз қисми асосӣ ҷудошавӣ дорад, аз тарафи истифодабаранда қаноатбахш таъмир гаштааст. Варақҳои ҷудошудааш аз нав таъмир гашта, дар баъзе саҳифаҳо хат кашида шудаанд.
Ғайриқаноат-бахш	Муқова даридааст ва ба рӯйҳояш хат кашида шудааст, аз қисми асосӣ ҷудо шудааст ё ки умуман нест, ғайриқаноатбахш таъмир шудааст. Саҳифаҳо дарида, варақҳо намерасанд, хат кашида, ранг карда партофта шудааст. Китобро барқарор карда намешавад.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE